

MAPK TBEH

PRINSSI JA

KERJÄLÄISPOIKA

Марк Твен

Prinssi ja kerjäläispoika

«Public Domain»

Твен М.

Prinssi ja kerjäläispoika / М. Твен — «Public Domain»,

Содержание

ENSIMMÄINEN LUKU	5
TOINEN LUKU	6
KOLMAS LUKU	9
NELJÄS LUKU	13
VIIDES LUKU	15
KUUDES LUKU	19
SEITSEMÄS LUKU	24
KAHDEKSAS LUKU	26
YHDEKSÄS LUKU	28
KYMMENES LUKU	30
Конец ознакомительного фрагмента.	35

Mark Twain

Prinssi ja kerjäläispoika

ENSIMMÄINEN LUKU

Prinssin ja kerjäläispojan synty.

Vanhassa Londonin kaupungissa syntyi eräänä päivänä kuudennentoista vuosisadan toisessa neljänneksessä poika köyhälle perheelle, jonka nimi oli Canty ja joka ei ensinkään kaivannut häntä. Samana päivänä syntyi toinen englantilainen lapsi rikkaalle perheelle, jonka nimi oli Tudor ja joka suuresti kaipasi häntä. Kerrassaan koko Englanti kaipasi häntä. Englanti oli niin ikävöinyt tuota lasta, toivonut häntä tähän maailmaan ja rukoillut Jumalaa hänen puolestaan, että nyt kun hän todellakin oli tullut, kansa kävi miltei hulluksi ilosta. Pintapuolisetkin tuttavat syleilivät ja suutelivat toinen toistaan ja itkivät. Jokainen otti itselleen vapaapäivän, ja ylhäiset ja alhaiset, rikkaat ja köyhät juhlivat ja tanssivat ja lauloivat ja tunsivat itsensä sangen pehmeiksi; ja ne jatkoivat iloaan monta päivää pääksytysten ja yötä yhytysten. Päivällä oli London mahtava nähdä; iloliput liehuivat jokaiselta ulkoparvelta ja katolta, ja loistavat laumat prameilivat pitkin katuja. Yöllä taasen oli yhtä juhlallista, suuret ilotulitukset räiskyivät joka kadunkulmassa, ja joukko joukon perästä juomaveljiä levitti naurua ja iloa ympärilleen. Ei puhuttu koko Englannissa muusta kuin uudesta tulokkaasta, Edward Tudor'ista, Wales'in prinssistä, joka makasi verhottuna silkkiin ja satiiniin, tietämättä tämän taivaallista kaikesta tästä pauhinasta ja siitä, että korkeasukuiset lordit ja ladiesit parveilivat hänen ympärillään ja valvoivat häntä – eikä hän kiittänytkään heitä! Multa sitä vastoin ei siellä puhuttu mitään toisesta käypesestä, Tom Cantysta, joka makasi verhottuna viheliäisiin ryysyihinsä, paitse ehkä siinä kerjäläisperheessä, jota hän oli tullut häiritsemään läsnäolollaan.

TOINEN LUKU

Tomin lapsuuden elämä.

Hypätään yli muutamia vuosia.

London oli viisitoista sataa vuotta vanha ja oli suuri kaupunki sen ajan käsityksen mukaan. Sillä oli satatuhatta asukasta – muutamia arvelevat kaksi sen vertaa. Kadut oli sangen ahtaat, koukkuiset ja likaiset, erittäinkin siinä kaupungin osassa, missä Tom Canty asui, joka taasen ei ollut kaukana Londonin sillalta. Talot olivat puusta, toinen kerros ulottui hyvän matkaa ensimmäisen sivu, ja kolmas pisti niinkään kappaleen taivalta toisen ulkopuolelle. Mitä korkeammiksi talot kasvoivat, sitä leveämmiksi kasvoivat ne myös. Siinä oli ensiksikin kehä lujista palkeista, joiden välissä oli vahvaa ainesta, kaikki päällystetty muuriseoksella. Palkkien päät oli maalattu punaisiksi tai sinisiksi tai mustiksi, omistajan mielen mukaan, ja tämä antoi taloille oikein ihailtavan ilmeen. Ikkunat olit pienet, niiden ruudut muistuttivat diamanteista, ja ne avattiin ulospäin, saranoista kuten ovet.¹

Talo, jossa Tomin isä asui, oli pienellä umpikujalla, jota sanottiin Offal Court'iksi eli Tunkiotaloksi ja joka ulottui Pudding Lane'en asti. Se oli pieni, ränstynyt ja rampa, mutta se oli kuitenkin täpötäynnään surkean köyhiä perheitä. Cantyn sukukunta asui eräässä kolmannen kerroksen huoneessa. Äidillä ja isällä oli leposijan tapainen yhdessä loukossa; mutta Tom, hänen isoäitinsä ja hänen molemmat sisarensa, Bet ja Nan, eivät olleet rajoitetut mihinkään vissiin sijaan – heillä oli koko lattia itseänsä varten, ja he saivat maata missä mieli teki. Oli siellä jäännöksiä parista villapeitosta ja muutamia lyhteitä vanhoja ja likaisia olkia, mutta näitä ei oikeastaan voinut sanoa makuusijoiksi, sillä ne eivät olleet siksi järjestetyt; aamulla potkittiin ne yhteen läjään ja illalla valikoittiin siitä yöksi miten sopi.

Bet ja Nan olit kaksoisia kuudennellatoista. He olivat hyväsydämmisiä tyttöjä, likaisia, puettuja ryysyihin, eivätkä tietäneet opista tämän taivaallista. Heidän äitinsä oli heidän kaltaisensa. Mutta isä ja isoäiti olit pari pirua. He joivat itsensä juovuksiin milloin vain voivat; sitten he tappelit joko keskenään tai kenen kanssa hyvänsä, joka sattui heidän tiellensä; he kiroilivat ja sadattelivat alinomaa, selvinä ja päissään. John Canty oli varas ja hänen äitinsä kerjäläinen. He tekivät lapsista kerjäläisiä, kun eivät pystyneet niistä varkaita tekemään. Kaiken sen viheliäisyyden seassa, joka asui tässä talossa, mutt'ei suinkaan siitä eläen, oli myöskin eräs kunnollinen vanha pappi, jonka kuningas oli ajanut pois hänen kotoaan antaen muutaman rovon eläkkeeksi, ja hänellä oli tapana ottaa lapset erillensä ja salassa opettaa heille oikeaa tietä. Isä Andrew pänttäsi siis Tomille päähän vähän latinaa ja opetti häntä lukemaan ja kirjoittamaan; ja hän olisi tehnyt samaa tytöillekin, mutta nämä pelkäsivät ivaa ystäväinsä puolelta, jotka eivät olisi voineet kärsiä mokomaa hullunkurista taitoa heissä.

Koko Offal Court oli muuten samallinen mehiläispesä kuin Cantyn perhe. Juopumus, mässäminen ja tora oli siellä leipänä jokainen yö ja melkein yö läpeensä. Särkyneet päät olit yhtä tavallista kuin nälkä tällä paikalla. Mutta pikku Tom ei ollut kuitenkaan onneton. Hänen oli kyllä paha ollaksensa, mutta mistään paremmasta hän ei tiennyt. Hänen oli ollaksensa niinkuin kaikkein poikain Offal Courtissa; senpätähden hän otaksui että kaikki oli kuten olla piti ja hyvää kyllä. Kun hän tuli kotiin tyhjin käsin yöksi, tiesi hän kyllä, että hänen isänsä haukkuisi häntä ja pieksisi häntä pahanpäiväisesti ensin, ja että sen perästä tuo hirmuinen isoäiti tekisi saman työn uudestaan; sekä että hänen nälkään näännytävä äitinsä yön mittaan hiivittäisi hänen luoksensa salassa viheliäisen leipäpalansa, jonka äiti oli näännyttämällä itseään säästänyt pojalle, vaikkapa useinkin isäntä ja isäukko ryntäsi tänkaltaisen petoksen harjoittamisesta äidin päälle ja jakoi siitä asianomaiset selkäsaunat.

Ei, Tomin elämä kävi mukiinsa, erittäinkin kesällä. Hän kerjasi juur niin paljon kuin tarvittiin hänen selkänsä säilymiseksi kotosalla, sillä lait kerjäämisestä olit ankarat ja rankaisut kovat. Niin

¹ Nykyajan Englannissa ovat ikkunat lykättävät ylös alas.

käytti hän suuren osan ajastaan kuultelemalla hyvän isän Andrew'in ihania vanhoja tarinoita ja satuja jättiläisistä ja haltijoista, kääpiöistä ja hengettäristä ja noidutuista linnoista ja loistavista kuninkaista ja prinssilöistä. Hänen päänsä kasvoi täyteen näitä kummallisia asioita, ja monena yönä, kun hän pimeässä makasi puutevuoteellaan eli pistävillä oljillaan, väsyneenä, nälkäisenä ja hellänä löylytyksestä, laski hän mielikuvituksensa valloilleen, unhoitti pian piinansa ja pistöksensä ja kuvaili herkullisissa väreissä itselleen aivan viehättävän elämän, jossa hän oli jumaloittuna prinssinä kuninkaallisessa palatsissa. Vähitellen rupesi häntä vaivaamaan öin ja päivin tämä tämmöinen toivomus: saada omin silmin nähdä oikein oikeaa prinssiä. Kerran puhui hän siitä muutamille tovereilleen Offal Courtissa; mutta he tekivät hänestä niin säälimätöntä pilkkaa, että hän siitä hetkestä asti oli iloinen, kun sai pitää unelmansa itseään varten.

Hän luki usein papin vanhoja kirjoja ja sai hänet niitä selittelemään ja tulkitsemaan. Poikasen unelmat ja harrastukset vaikuttivat vähitellen joitakuuta muutoksia hänessä. Hänen unelmäväkensä oli niin hienoa väkeä, että hän rupesi suremaan rääsystä pukuansa ja likaansa ja toivomaan tulla puhtaaksi ja käydä paremmassa puvussa. Hän jatkoi leikkiään joen mudassa ja tekikin sitä suurella halulla; mutta ei hän enää loiskinut Thamesissa yksinään huviksensa, vaan hän rupesi näkemään lisättyä arvoa siinä niiden pesujen ja puhdistusten tähden, jotka yhtyivät siihen.

Tom sai aina nähdä jotakin tanssiri'uun ympärillä Cheapsidessa ja markkinapaikoilla; ja silloin tällöin hän ja loput Londonista sai tilaisuuden nähdä sotaisen paraadin, kun joku mainehikas onneton vietiin vankina Tower'iin joko maitse tai paatilla. Eräänä kesäpäivänä näki hän, miten tuo Anna Askew parka ja kolme miestä poltettiin kaakinpuulla Smithfield'issa, ja kuuli erään virkaheittopiispan pitävän heille puheen, josta hän ei välittänyt. Niin Tomin elämä oli, kun kaikki kävi ympäri, vaihtelevaista ja mieluista kyllä.

Vähitellen rupesi Tomin lukeminen ja uneksuminen ruhtinaallisesta elämästä tekemään semmoisen vaikutuksen häneen, että hän tietämättänsä alkoi *oletella* niinkuin prinssi. Hänen puhetapansa ja käytöksensä kävit ihmeellisen kohteliaiksi ja sievisteleviksi, koko hänen seurapiirinsä kummastukseksi ja iloksi. Mutta Tomin vaikutus tähän nuoreen kansaan alkoi nyt päivä päivältä kasvaa; ja lopulta se rupesi katsomaan häneen eräänlaisella kummastelevalla kunnioituksella, kuin johonkin korkeampaan olentoon. Hän näkyi tietävän niin paljon! ja hän osasi tehdä niin paljon merkillistä ja kertoa niin monista merkillisistä jutuista! Ja tuon kaiken ohessa oli hän niin syvämietteinen ja viisas! Mitä Tom sanoi ja mitä hän teki kertoivat pojat vanhemmilleen; ja nämä rupesivatkin pian kyllä puhumaan Tom Cantystä ja katselemaan häntä erittäin lahjakkaana ja tavattomana olemuksena. Täysikasvuiset ihmiset asettivat usein sekavat asiansa Tomille selviteltäviksi ja saivat ihmetellä sitä ymmärrystä viisautta, jolla hän heidän kysymyksensä ratkaisi. Itse teossa hän oli tullut sankariksi kaikille, jotka tunsivat hänet, paitse ei hänen omalle perheelleen – tämä yksinään ei nähnyt mitään hänessä.

Hiljaisuudessa, vähitellen oli Tom järjestänyt itselleen oman kuninkaallisen hovin! Hän oli prinssi; hänen erityiset toverinsa olit henkivartioita, kamarierroja, tallimestareita, passaavia lordia ja ladiesia, sekä kuninkaallinen perhe. Joka päivä tämä valeprinssi vastaanotettiin niillä tekojuhllaisuuksilla, jotka Tom oli lainannut romantillisista kirjoistaan; joka päivä tuon tekokuningaskunnan suuret asiat pohdittiin kuninkaallisessa neuvostossa, ja joka päivä hänen tekokorkeutensa antoi käskyjä luulo-armeijoilleen, laivastoilleen ja varakuninkailleen.

Sen perästä meni hän tiehensä repaleissaan ja kerjäsi kokoon muutaman lantin, söi suuhunsa leipäkannikkansa, sai tavalliset korvapuustit ja haukkumasanat, ojensi sitten itsensä niukoille ja likaisille oljilleen ja palasi tyhjään suuruuteensa unissaan.

Ja hiljoilleen kasvoi hänessä toivomus päästä näkemään oikein oikeaa prinssiä, silmästä silmään, kasvoi päivä päivältä ja viikko viikolta, kunnes se toivomus lopulta tukehutti kaikki muut toivomukset ja tuli hänen elämänsä ainoaksi himoksi.

Eräänä tammikuun päivänä, tavallisella kerjuuretkellään, kulki hän toivottomana ylös- ja alaspäin Mincing Lane'n ja Little East Cheap'en seutukuntaa, tunti tunnin perästä, avojaloin ja

viluissaan, katsellen sisään ikkunoista ruokatavarapuoteihin ja halusta himoillen noita pulleita sianlihapiirakkoja ja muita paistitaiteen keksintöjä, joita niissä ylvästeli – hänen mielestään nämä tämmöiset herkkupalat olit vain enkeleitä varten; se on, päättäen hajusta, ne olit sitä – sillä hänellä ei koskaan ollut sitä onnea ollut, että tuommoisen olisi omistanut tai syönyt. Oli jääkylmä vihasade; ilma oli pimeänpuoleinen, ja päivä oikein mieltä musertava. Illalla tuli Tom kotiin niin märkänä ja väsyneenä ja nälissään, että jopa hänen isänsäkin ja isoäitinsä huomasit pojan hukallisen tilan ja tulit liikutetuiksi – heidän tavallaan; jonka tähden he antoivat hänelle pari korvapuustia ja lähettivät hänet makaamaan. Kauvan aikaa hänen kipunsa ja nälkänsä, rakennuksessa kaikuvat kiroukset ja tappelemiset pitivät häntä valveilla; mutta viimein hänen ajatuksensa juoksivat pois kaukaiseen, romantilliseen maahan, ja hän vaipui uneen jalokivestä ja kullasta hohtavien prinssilöiden seurassa, jotka asuivat isoissa palatseissa ja joilla oli palvelijoita kumartelemassa heitä ja juoksemassa sinne tänne heidän käskyjensä täyttämään. Ja sitten, kuten tavallista, näki hän unessaan että *hän* itse oli prinssi.

Koko yön loisti tämä kuninkaallisen komeuden sädekehä hänen ylitsensä; hän liikkui suurten lordien ja ladiesien joukossa ja valovirtain hohteessa, hengittäen kukkien tuoksua, juopuen hurmaavaan soitantoon ja vastaten tuon loistavan joukkueen kunnioittavaan kumarrukseen, kun se hajaantui kahden puolen jättääksensä hänelle tietä – vastaten siihen milloin miellyttävällä hymyllä, milloin nyökkäämällä kuninkaallista päätään.

Ja kun hän heräsi aamulla ja katseli kurjuutta ympärillään, oli hänen unellansa ollut tavallinen vaikutus häneen – se oli saattanut hänen ympärystönsä likaisuuden tuhatkertaisesti näkyvämmäksi, ja silloin tuli vain katkeruutta, sydämmensä rkyä ja kyyneleitä.

KOLMAS LUKU

Tomin yhtymys prinssin kanssa.

Tom nousi ylös nälissään, ja nälissään lähti hän ulos kävelemään, mutta hänen ajatuksensa askaroivat ahnaasti hänen yönsä unelmain loistavissa haamuissa. Hän käveli sinne ja tänne pitkin kaupunkia, tuskin tietäen minne hän kulloinkin meni tai mitä tapahtui hänen ympärillään. Ihmiset tyrkkivät häntä ja muutamat jakoivat hänelle kovia sanoja; mutta se oli kaikki turhaa tuohon uneksivaan poikaan. Vähitellen oli hän tullut Temple Bar'in eteen; pisin matka, minkä hän koskaan oli kulkenut tähän suuntaan. Hän pysähtyi ja mietiskeli hetken aikaa, mutta sitten hän vaipui unelmiinsa taas ja jatkoi kävelyänsä Londonin vallien ulkopuolella. The Strand oli jo silloin lakannut olemasta maantienä ja piti itseänsä katuna, vaikka vähän oudonlaisena rakenteeltaan; sillä jos kohta toisella puolen olikin jotenkin yhtenäinen rivi taloja, oli toisella ainoastaan hajallansa suuria rakennuksia, ollen rikkaiden aatelismiesten palatsia, suurilla ja kauniilla puistoilla, jotka ulottuivat jokeen asti – puistoilla, jotka tähän aikaan ovat täyteen pakatut valtavilla kivirakennuksilla.

Tom löysi sitten Charing kylän ja lepäsi siinä sen kauniin ristin juurella, jonka eräs kuningas muinoin oli pystyttänyt siihen. Sitten laahusti hän eteenpäin pitkin hiljaista, kaunista tietä, "suuren kardinaalin" mahtavan palatsin ohi, erästä kaukaista, vielä mahtavampaa ja majesteettillisempaa palatsia kohden sen takana Westminster'ia. Tom tuijotteli iloisesti ihmetellen mahtavaa rakennusta, kauvaskaarehtivine siipineen, jylhine varustuksineen ja tornineen, valtavine kivisine porttihuoneineen, kullattuine aidakkeineen ja loistavine rivineen jättiläiskokoisia graniitileijonia ja muine merkkineen ja vertauskuvineen Englannin kuningasvallasta. Täällä oli todellisuudessa kuninkaallinen palatsi. Eikö hän nyt myöskin voinut saada nähdä prinssiä – prinssiä lihasta ja verestä, jos Taivas soi?

Kummallakin puolen kullattua porttia seisoi elävä kuvapatsas – se on: suora ja komea ja liikkumaton sotamies, kiireestä kantapäähän puettuna kiiltävään teräsvarustukseen. Kunnioittavan etäällä seisoi koko joukko maalaiskansaa ja väkeä kaupungista, odottaen jokaista tilaisuutta saadakseen nähdä vilausta kuninkuudesta. Loistavia vaunuja, joissa vetelehti loistavaa väkeä sisässä ja joiden ulkopuolella loistavaa palvelusväkeä prameili, ajoi sisään ja ulos noista aatellisista porteista, jotka kuninkaalliseen linnaan veivät.

Pikkuinen Tom raukka repaleissaan meni lähemmälle ja hiipi hiljaa ja arasti vartioväen ohi, sykkivällä sydämmellä ja heräävällä toivolla, kun hän yhtäkkiä kultakypärien joukossa sai nähdä ilmiön, joka melkein pani hänet kirkaisemaan ilosta. Siellä oli pulkea poika, ruskettunut iholtaan uutterasta urheilusta ja harjoituksista ulkosalla; hänen vaatteensa olit pelkkää silkkiä ja samettia ja loistivat jalokivistä; hänen lanteillaan riippui pieni, jalokivillä koristettu miekka sekä väkipuukko; kiiltävät kuresaappaat punaisilla kannoilla oli hänellä jalassa; ja hänen päässään oli pieni, tulipunainen hattu, johon riippuva töyhtö oli kiinnitetty isolla, kiiltävällä jalokivellä. Useat loistavat herrat seisovat hänen vieressään – hänen palvelijoitaan varmaankin. Kas niin! hän oli prinssi – siitä ei ollut epäilyksen varjoakaan; ja köyhän kerjäläispojan sydämmen rukous oli viimeinkin tullut kuulluksi.

Tomin hengitys kävi nopeaksi ja lyhyeksi pelkästä kiihtymyksestä, ja hänen silmänsä suurenivat ihmetyksestä ja ihastuksesta. Jokaiset, toivomukset hänen sielussaan väistyivät tään ainoan edeltä: tulla niin lähelle prinssiä kuin suinkin ja pysyväisesti saada hänet muistinsa silmään. Ennenkun hän tiesi mitään, oli hällä kasvonsa painettuna porttiaidaketta vastaan. Seuraavassa silmänräpäyksessä eräs sotamies sieppasi hänet äkkiä pois ja pani hänet menemään töllistelevään joukkoon maalaisia ja Londonin jätkiä. Sotamies sanoi —

"Katso sorkkias, kerjäläiskakara!" Joukko ivasi ja nauroi; mutta nuori prinssi juoksi portille, kasvot punaisena suuttumuksesta ja silmät leimuavina harmista, ja hän huusi —

"Miten uskallatkaan sinä noin poika parallelle! miten uskallatkaan sinä noin isäni, kuninkaan, halvimmallekaan alamaiselle! Portti auki ja päästä hänet sisään!"

Olisitte nähneet kuinka oikullinen joukko silloin sieppasi hatut, päästään! Olisitte kuulleet sen riemuitsevan ja huutavan: "Kauvan eläköön Wales'in prinssi!"

Sotamiehet tekivät kunniaa tapparakeihäillään, avasivat portin ja tekivät taasenkin kunniaa, kun pieni Köyhyyden Prinssi astui sisään liehuviissa repaleissaan painamaan kättä Rajattoman Vallan Prinssin kanssa.

Edvard Tudor sanoi —

"Sinä näytät kovin väsyneeltä ja nälkäiseltä, sinua on pidetty pahoin.

Tule kanssani."

Puoli tusinaa palvelijaa juoksi esiin – en tiedä minkä tähden; luultavasti keskeyttääkseen. Mutta he viitattiin syrjälle oikein kuninkaallisella kädenliikenteellä ja jäivät seisomaan paikoillensa kuni yhtä monta patsasta. Edward vei sitten Tomin erääseen komeaan palatsin huoneeseen, jota hän sanoi kabinetukseen. Hänen käskystään tuotiin esille ateria, jonka vertaista Tom ei ollut kokenut muuta kuin kirjoista. Prinssi lähetti ruhtinaallisella hienoudella ja sievyydellä pois palvelijat, jotta hänen häveliäs vieraansa ei joutuisi hämilleen heidän tarkastavan silmänsä alla. Sitten istui prinssi hänen lähellensä, tehden kysymyksiä Tomin syödessä.

"Mikä nimesi on, poika?"

"Tom Canty, jos suvaitsette, sir."

"Sepä oli outoa. Missä sä asut?"

"Cityssä, jos suvaitsette sir, Offal Court'issa, Pudding Lane'n varrella."

"Offal Court'issa. Sepä oli vielä oudompaa. Onko sulla vanhemmat?"

"Vanhemmat on, sir, ja isoäiti myös, vaikka siitä ei ole mulla juuri hyötyä, Jumal' antakoon sanani anteeksi ja – kaksois-sisaret niinikään, Nan ja Bet."

"Siis ei kai sinun isoäitisi ole oikein hyvä sulle."

"Ei minulle eikä muille, jos suvaitsette. Hänellä on ilkeä sydän, eikä hän ikinään ole tehnyt muuta kuin pahaa."

"Piekseekö hän sinua?"

"On hetkiä, jolloin hänen kätensä lepää, niinkuin hänen nukkuessaan tai juotuaan sikapäihinsä; mutta kun hän jälleen on tullut tolkuilleen, niin saan minä heti kohta selkääni."

Vihainen tuli tuli pienen prinssin silmään, ja hän huudahti:

"Mitä! Saatko sinä selkääsi?"

"Niin, totisesti, selkääni, sir."

"*Selkään!* – Ja sinä niin hento ja pieni. Kuules nyt: ennenkuin yö on käsissä, niin on hän viетävä Toweriin. Kuningas, mun isäni" —

"Anteeksi, te unhotatte hänen alhaisen säätynsä, sir. Tower on ainoastaan ylhäisiä varten."

"Se on totta. En ajatellut sitä. Tahdon tuumata hälle rangaistusta.

Onko isäsi hyvä sulle?"

"Ei enemmän kuin Cantyn eukko, sir."

"Isät ovat varmaan jotenkin yhtäläiset. Mun isäni ei liioin ole mikään hempukka luonoltaan. Hän kurittaa ankaralla kädellä, vaikka hän tosin säästää minua. Mutta hän ei säästä minua aina kielellään, totta puhuakseni. Millainen on äitisi sinua kohtaan?"

"Hän on hyvä eikä saata minulle surua eikä minkäänlaista murhetta. Ja

Nan ja Bet ovat samanlaiset."

"Kuinka vanhat ovat he?"

"Viidentoista, jos suvaitsette, sir."

"Lady Elisabeth, mun sisareni, on neljäntoista, ja Lady Jane Gray, serkkuni, on minun iälläni ja sitä paitse suloinen ja miellyttävä; mutta sisareni Lady Mary synkkine silmineen ja – kuules: kieltävätkö sinun sisaresi palvelijoitaan nauramasta, jott'eivät turmelisi sielujaan?"

"Hekö? Oh, sir, ettehän toki ajattelekkaan, että *he* pitäisivät palvelijoita?"

Pikkuinen prinssi tarkasteli hetkisen pientä kerjäläispoikaa ja sanoi sitten —

"No niin, miksikä ei? Kuka auttaa heitä muuten riisumaan vaatteensa illalla? Kuka pukee heidät aamulla?"

"Ei kukaan. Luuletteko sitten, että he ottaisi hameen yltään ja nukkuisi ilman – kuin pedot?"

"Hameen! Eikö heillä ole muuta kuin yksi kullakin?"

"Ah, hyvä armollinen herra, mitä he tekisivät enemmän? Eihän heillä kuitenkaan ole muuta kuin yksi ruumis kullakin."

"Sepä oli eriskummainen ajatus! Anna anteeksi, ei ollut tarkoitukseni nauraa. Mutta sinun hyvien Nanin ja Betin pitää saada pukuja ja palvelijoita kylliksi, ja pian pitää heidän saadakin. Minun varastonvartiani on pitävä siitä huolen. Ei, älä kiitä minua; sehän ei maksa vaivaa. Sinähän puhut hyvin; sulla on oikein miellyttävä tapa puhua. Ootko sä oppinut?"

"En tiedä mitä vastaisin. Se hyvä pappi, jota he sanovat Andrew isäksi, on sulasta hyvydestä opettanut mulle kirjoistaan."

"Osaatko sä latinaa?"

"Ainoastaan hyvin vähäsen, pelkään mä sir."

"Opi sitä, poikaseni; se on vaikeaa ainoastaan alussa. Kreikka on vaikeampaa; kuitenkin ei kreikka eikä mikään muu kielikään ole vaikeaa Lady Elisabethille ja minun serkulleni. Kuulisippa vain näiden neitien taitoa siinä! Mutta kerro mulle jotakin Offal Court'ista. Onko sinun hyvä olla siellä?"

"Ompa niinkin, jos suvaitsette sir, pait kun on nälkä. Sinne tulee ihmisiä, jotka näyttävät kaikellaisia konsteja ja apinoita – oh, mitä lystikkäitä itikoita! ja niin konstikkaasti puettuja sitten! – Ja siellä on myöskin muita äksänpäksiiä, joissa konstiniekat huutavat ja tappelevat, kunnes kaikki ovat kuolleina, ja se on niin hauskaa nähdä ja maksaa ainoastaan viitosen penniä, vaikka tosin ottaa kovalle saada kokoon sitäkään."

"Kerroppa enemmän."

"Meillä Offal Court'in pojilla on myöskin tapana joskus sotia keskenämme kalikoilla, kuten oppipojat."

Prinssin silmät salamoivat. Hän sanoi —

"Totta maaria! Kumpahan olisin muassa! Kerro enemmän."

"Me taistelemme kilpajuoksussa, nähdäksemme kuka on sukkelin."

"Tahtoisin olla muassa siinäkin. Jatka."

"Kesällä kahlaamme ja uimme me kanavissa ja joessa, ja jokainen kokee sukelluttaa lähimmän toverinsa ja oikein roiskia häntä vedellä, ja sukeltaa ja huutaa ja piehtaroida ja –"

"Olisipa isäni kuningaskunnan arvoista saada kerrankaan koetella sitä!

Jatka, mä pyydän."

"Me tanssimme myös ja laulamme tanssiriun ympärillä Cheapsidessä; me leikimme sannassa ja jokainen koettaa peittää toverinsa sillä; ja välistä leivomme me leivoksia mudasta – oi, sinä oivallinen muta, jolla ei ole vertaista suloudessa koko maailmassa! – Me oikein piehtaroidimme mudassa, armollinen herra, teidän suostumuksellanne."

"Oi, ma pyydän, älä puhu enempää, se on mainiota! Voi, jos minä vaan yhdenkään kerran voisin pukeutua pukineeseen, niinkuin sinun, ja riisua jaloistani ja piehtaroida mudassa, jos vain voisin sen kerran ilman kenenkään moittimatta tai kieltämättä minua, niin antaisin minä koko kruununi mennä!"

"Ja jos minä vain yhdenkään kerran voisin pukeutua niinkuin te olette puettu, sir!"

"Ohoh, huvittaisiko se sinua? No tapahtukoon tahtosi. Riisu pois repaleesi ja pukeudu tähän loistavaan pukuun, poikaseni! Se on lyhyt onni, mutta koettakaamme sitä kuitenkin. Niin kauan kun sitä kestää, on se hyvä kyllä, ja sitten saadaan muuttaa taas ennenkuin joku tulee tiellemme."

Muutama minuutti sen perästä oli pikkuinen Walesin Prinssi puettuna Tomin vilpoisiin käärtyihin, ja pieni Köyhyyden Prinssi oli koristettu kuninkuuden hurmaavalla loistolla. Molemmat menivät ja seisahtuivat vieretysten erään suuren peilin eteen, ja mikä ihme! silloin ei näkynytkään

mitään muutosta tapahtuneen! He tuijottivat toisiaan, sitten peiliin ja sitten taas toisiaan. Viimein sanoi hämmästynyt prinssi —

"Mitä sanot sinä tästä?"

"Ah, teidän hyvä armonne, älkää pyytäkö että vastaan. Eihän käy laatuun, että semmoinen kuin minä sanoisin mitään tästä."

"Sitten tahdon *minä* sanoa sen. Sinulla on samat hiukset, samat silmät, sama ääni ja samat liikenteet, sama muoto ja ruumiinrakennus, samat kasvot ja sama katsanto kuin minulla. Jos molemmat olisimme alasti, ei kukaan voisi sanoa, kumpiko on Walesin prinssi. Ja nyt kun minä olen puettu niinkuin sinä olit puettu, niin tuntuu siltä kuin voisin vielä selvemmästi tuntea mitä tuo raaka sotamies – Kuules, eikö tämä ole mustelma siitä sinun kädessäsi?"

"On, mutta se on joutava asia, ja tietäähän teidän korkeutenne, että sotamies raukat – "

"Älä hiiskukaan! Se oli häpeällinen ja julma työ häneltä!" huusi pikkuinen prinssi, polkien paljaalla jalallaan lattiaa. "Jos kuningas – Pysy siinä kunnes tulen takaisin! Se on komentosana."

Silmänräpäyksessä oli hän eräältä pöydältä siepannut erään kansalliskalun ja sänttäsi ulos ovesta ja linnanpihan poikki liehuviissa repaleissaan, posket punaisina ja silmät leimuavina. Heti tultuaan suurelle portille, tarttui hän rautaristikoon ja koetti vavahuttaa sitä ja huusi —

"Auki! Auki portit!"

Sotamies, joka oli pidellyt Tomia pahoin, totteli heti. Ja kun prinssi sänttäsi ulos portista, puoleksi tukehtuneena kuninkaallisesta vihasta, antoi hänelle sotamies oivallisen korvapuustin, joka pani hänet vyörymään pari kertaa maantiellä, ja sanoi —

"Siinä saat sinä kerjäläissikiö, siitä mitä saatoit mulle hänen korkeudeltaan."

Kansanjoukko ulvoa nauroi minkä jaksoi. Prinssi nousi äkkiä ylös mudasta ja sänttäsi vahtimiehen kimppuun, huutaen —

"Minä olen Walesin prinssi, minun henkeni on pyhä, ja sinun pitää hirteen, koska olet koskenut minuun."

Sotamies pani tapparansa asentoon ja lausui ilkkuen —

"Minä tervehin teidän armollista korkeuttanne."

Sitten lisäsi hän harmistuneena —

"Mene tiehes, kerjäläissikiö!"

Tässä yhtyi naurava väkijoukko pienen prinssiparan ympäri ja tyrkki hänet hyvän matkaa tielle, huutaen ja hoilaten —

"Tie auki hänen kuninkaalliselle korkeudelleen! Tie auki Wales'in Prinssille!"

NELJÄS LUKU

Prinssin vastukset alkavat.

Monta tuntia kestäneen ahdistuksensa ja vainouksensa perästä jätti väkijoukko pienen prinssin kuitenkin rauhaan. Niinkauan kun hän oli pystynyt raivoamaan jätkiä ja heidän kaltaisiaan vastaan ja pitelemään heitä kuin kuningas ja jakelemaan kuninkaallisia komentosanoja, jotka näin ollen olivat mitä hauskippaa naurunsyötä, niinkauan oli hän todellakin huvittava; mutta kun väsymys viimein pakoitti hänet vaikenemaan, ei hän enää kelvannut kiusankappaleeksi joukkioille, joka sen tähden etsi jotain hauskuutta muilla markkinoilla. Hän katseli nyt ympärilleen, mutta ei voinut tuntea paikkaa, missä hän oli. Hän oli jossakin Londonin cityssä – siinä kaikki mitä hän tiesi. Hän kulki sinne tänne aivan arviolta, ja vähän ajan kuluttua alkoivat talot harveta ja ohiaijat vähentyä. Hän kylpi veriset jalkansa purossa, joka virtaili siinä, missä Farringdon Street nyt käypi; viipyi tässä muutaman minuutin, jatkaen sitten taas matkaansa, ja tuli kohta perästäpäin suurelle kentälle, jossa oli vain muutamia hajallisia taloja ja eräs mahtava kirkko. Hän tunsu tämän kirkon. Rakennustelineitä oli sen ympäri, ja siellä täällä työväkeä joukoissa; kirkkoa paraikaa oikein huolekkaasta korjattiin. Prinssi sai voidetta sydämmelleen – hän tunsu vastuksensa olevan lopussa nyt. Sanoi itseksensä: "Täss' on vanha Mustain Veljesten kirkko, jonka kuningas, isäni, otti munkeilta ja antoi lahjaksi köyhille ja hyljätuille lapsille ja risti sen uudestaan Kristuksen kirkoksi. Oikein ilolla nämä lapsiparat ovat palvelevat sen miehen poikaa, joka on heille tehnyt niin jalomielisen työn – ja sitä kernaammin kuin tämä poika nyt on yhtä köyhä ja avuton kuin kukaan, joka on saava turvaa täällä tänään tai milloin hyvänsä."

Hän oli jo keskellä suurta poikajoukkoa, jotka juoksivat, hyppäsivät, löivät pallia ja olivat vilppisillä eli muuta lastenleikkiä harjoittivat, ja vieläpä sängen meluisasti. He olivat kaikki puetut samalla tavoin ja sen muodin mukaan, joka siihen aikaan vallitsi palvelijoissa ja oppipojissa – se on: jokaisella oli päälallaan pieni, litteä musta hattu, josta ei ollut pään peitoksi, se kun oli niin pikkuinen kuin teevati, eikä se myöskään ollut komea; sen alta riippui hiukset ilman jakoa otsaan ja olivat siinä leikatut tasan; kaulassa riippui kirkkoa muistuttava nauha; sininen nuttu, joka keveltyi tiiviisti ruumiin mukaan ja ulottui noin polviin asti tai alemmas; pitkät hihat; leveä punainen vyö; keltaiset sukat, sidotut kiinni polvien ympäri; matalat kengät suurilla metallisoljilla. Se oli kylliksi ruma puku.

Pojat seisottivat leikkensä ja parveutuivat prinssin ympäri, joka synnyntäisellä arvokkaisuudella sanoi —

"Hyvät pojat, sanokaa teidän herralenne, että Edward, Wales'in prinssi haluaa häntä puhutella."

Näiden sanojen johdosta nousi ankara melu, ja eräs julkea junkkari sanoi —

"Sinä olet kenties hänen armonsa sanansaattaja, kerjäläinen?"

Prinssin kasvot kävit punaisiksi suuttumuksesta, ja hänen oikea kätensä lensi lanteille, mutta siellä ei ollut mitään. Tulipa nyt oikein naurun myrsky, ja eräs poika sanoi —

"Näittekö, pojat? Hän luuli, että häll' oli miekka – kenties on hän prinssi itse?"

Tämä puuska synnytti lisää naurua. Edvard parka ojensihe ylpeästi ja sanoi —

"Minä olen prinssi; ja se ei sovi teille, jotka elätte kuninkaan, mun isäni, hyvydestä, että menettelette noin minua kohtaan."

Tämä puhe oli hirveän huvittava, kuten nähtiin naurusta. Se nuormies, joka ensin oli puhunut, huusi tovereilleen —

"Hoi, te siat, orjat, hänen ruhtinas-isänsä ruokavieraat, miten menettelette te? Alas polvilleen jok'ainoa, ja kunniaa hänen kuninkaan ryhdilleen ja ruhtinaan rievuilleen!"

Raivokkaalla riemulla panivat he polvilleen jok'ainoa sorkka ja tekivät pilkallisesti kunniaa uhrilleen. Prinssi potkaisi lähimpää poikaa jalallansa ja sanoi ylpeästi:

"Tuossa saat, kunnes huomispäivä tulee ja minä saan hirsipuun sulle raketuksi!"

Tämä ei ollut enään leikintekoa – se oli enemmän kuin pilaa. Nauru taukosi silmänräpäyksessä, ja raivo astui sen sijaan. Tusina poikia huusi —

"Viedään hän pois! Hevoslampeen, hevoslampeen! Miss' ovat koirat? Lion, se se! Fangs, se se!"

Ja nyt seurasi rähäkkä, jommoista ei Englanti ollut nähnyt ennen – sen valtaistuimen perijän pyhää personaa rääkättiin alhaisen käsissä ja revittiin koiran hampaissa.

Kun yö viimein teki lopun tästä päivästä, löysi prinssi itsensä kaukana sakeimmassa osassa Cityä. Hänen ruumiinsa oli runneltu, hänen kätensä vuosivat verta, ja hänen repaleensa oli kokonaan mudassa ja ravassa. Hän vaelsi yhä sinne tänne ja tuli yhä enemmän pyörälle päästään ja niin väsyneeksi ja heikoksi, että hän töin tuskin voi vetää toista jalkaa toisen perästä. Hän oli lakannut tekemästä kysymyksiä ihmisiltä, sillä tämä ei tuottanut hänelle tietoja, vaan ainoastaan herjausta. Hän mutisi itsekseen: "Offal Court – se on sen paikan nimi; jos mä voin sen löytää, ennenkun mun voimani ovat täysin lopussa ja minä uuvun siihen paikkaan, silloin olen minä pelastunut – sillä väki siellä on vievä minut palatsiin ja todistava, etten minä ole kukaan heistä, vaan todellinen prinssi, ja kaikki on oleva entisillään." Ja monta kertaa palasi myöskin hänen muistinsa siihen raakaan kohteluun, jota hän oli kärsinyt pojilta Kristuksen vierasmajassa,² ja hän sanoi: "Kun minä tulen kuninkaaksi, niin ei heillä ainoastaan ole oleva leipää ja suojaa, vaan myöskin opetusta kirjoista; sillä mitä merkitsee täysi vatsa, kun sielu näantyy nälkään ja sydän myöskin. Tämän kaiken olen minä pitävä tarkasti muistissa, ettei tämän päivän läksy menisi multa hukkaan, ja että mun kansani tulisi siitä hyötymään; sillä oppi tekee sydämmen lempeämmäksi ja vaikuttaa hellyyttä ja hyvyyttä."

Kynttilän valot alkoivat välkähtää, sadetta rupesi tulemaan, tuuli tulla tömähti, ja synkkä ja myrskyinen yö oli lähenemässä. Suojaton prinssi, Englannin valtaistuimen koditon perillinen, yhä jatkoi haasutustaan, syventyen aina syvempään kuraisilla kujakaduilla, missä köyhyyden ja kurjuuden kansaparvet kuin muurahaiset kuhisivat keskenään.

Yhtäkkiä eräs iso, päihtynyt renttu sieppasi häntä kauluksesta ja sanoi

"Taas ulkona tähän aikaan yöllä eikä ropoakaan taskussa kotiin, tiian mä! Jos niin on, enkä mä musertais jok'ainoa luuta sun kuivassa ruumiissas; niin en olis John Canty, vaan joku toinen."

Prinssi väänsi irti, pyyhkäisi tietämättään saastutetun olkansa ja sanoi malttamattomasti.

"Sinäkö todellakin olet *hänen* isänsä? Suokoon taivas, että niin olisi – silloin tulet sinä myöskin noutamaan hänet pois ja saattamaan minut kotiin."

"*Hänen* isänsä? En ymmärrä mitä sä meinaat; mutta mä tiian, että minä oon *sinun* isäs, ja sen sä pian saat syytä –"

"Ooh, älä pilaa, älä petä minua, älä viivyttele! – Olen väsynyt, olen haavoittunut, on jaksaa enää. Vie minut isäni, kuninkaan luo, ja hän on tekevä sinut rikkaammaksi kuin olet ollut hurjimmissakaan unissas. Usko minua, mies, usko minua! – Minä en valehtele, minä puhun ainoastaan totta! – auta minua ja pelasta minut! Minä olen totta tosiaan Wales'in prinssi!"

Aivan ällistyksissään tuijotti mies poikaan, ravisteli päätään ja mutisi —

"Poika on yhtä väärä päästään kuin raivohullu hulluin huoneessa!" – Sitten sieppasi hän häntä kauluksesta taaskin ja sanoi raa'asti nauraen ja kiroten: "Mutta olkoon hän hullu tai ei, niin Canty eukko ja minä pian löyämme pehmeimmät paikat hänen luissaan, tai minä en ole rehellinen mies!"

Tämän perästä laahasi hän tuon hullun ja pyristelevän prinssin pois ja katosi läheiseen pihaan, ja häntä seurasi naurava ja rähisevä parvi inhimillisiä syöpäläisiä.

² Kristuksen vierasmajassa – *Christ's Hospital* – ei alkuansa ollut mitään *koulua*; sen työnä oli vain ottaa huostaansa orpolapsia kaduilta, antaa heille suojaa, elatusta ja vaatteita. Timb'in *Curiosities of London*.

VIIDES LUKU

Tom korkeudessaan.

Tom Canty, jätettyinä yksin prinssin kabinettiin, käytti tätä tilaisuuttaan hyvin. Hän käänsi oikealle ja vasemmalle ison peilin edessä, ihastellen ihailtavaa pukuaan; sitten kulki hän edes takaisin, matkien prinssin jaloa ryhtiä ja tutkien tarkoin peilistä tuloksia. Sitten veti hän tupesta tuon kauniin miekan, kumartui, suuteli sen lehteä ja painoi sitä rintaansa vasten, kuten hän oli nähnyt erään jalosukuisen sotilaan tekevän, kun tämä tervehti Tower'in päällikköä, noin viisi tai kuusi viikkoa ennen, milloin sanottu sotilas jätti Norfolk'in ja Surreyn suuret lordit päällikön käsiin vangittaviksi. Tom leikitsi sitten tuon kalleilla kivillä koristetun väkipuukon kanssa, joka riippui hänen reidellään; hän tutkisteli tarkasti kalliita ja valikoituja koristuksia huoneessa; hän istui koetteeksi jokaiselle noista kallisarvoisista tuoleista ja ajatteli kuinka ylpeä hän olisi, jos koko Offal Court'in sakki nyt saattaisi tirkistää tänne sisään ja nähdä hänet hänen loistossaan. Hän kummeksi, tokko he uskoisivat niitä ihmeellisiä kertomuksia, joita hänellä oli kerrottava tultuaan kotiin, taikka tokko he pudistelisivat päätänsä sanoen, että hänen kiihoittunut mielikuvituksensa lopuksi oli sysännyt hältä järjen nurin niskoin.

Puolen tunnin perästä juolahti yhtäkkiä hänen muistiinsa, että prinssi oli mennyt jo aikoja sitten. Heti rupesi hän tuntemaan yksinäisyyttään ja alkoi pian kuunnella, alkoi ikävöidä. Hän lakkasi leikkimästä kauniiden esineiden kanssa ympärillään; hän kävi levottomaksi, sitten rauhattomaksi, viimein tuiki tuskalliseksi. Jos nyt joku tulisi ja näkisi hänet prinssin vaatteissa, ja jos ei prinssi olisi saapuvilla selittämässä asiaa! Eiköhän he ensiksi toimittaisi hänet hirteen ja vasta sitten kävisi tutkimaan seikkaa? Olihan hän kuullut, että tämän maailman mahtavat eivät pidä niin suurta lukua pikku asioista. Hänen pelkonsa nousi nousemistaan; ja vavisten aukaisi hän hiljaa oven etuhuoneeseen, päättäen lähteä pakoon ja etsiä prinssin sekä hänen kauttansa suojelusta ja vapautta. Kuusi loistokkaasti puettua säätypalvelijaa ja kaksi nuorta, suurisäätyistä hovipoikaa, puettuja kuin perhoset, sänttäsi jaloilleen ja kumartui syvään hänen edessänsä. Hän vetäytyi sukkelaasti takaisin ja pani kiinni oven. Hän lausui:

"Oi, he ivaavat minua! He käyvät kantelemaan. Oi, miksi tulinkaan tänne hukkaamaan elämäni?"

Hän käveli edes takaisin lattialla, hirveän pelon ja vavistuksen vallassa, kuunnellen ja säpsähtäen jokaisen vähimmäinkin kajahduksen kuuluessa. Hetken päästä ovi lensi auki ja eräs silkkipukuinen hovipoika ilmoitti —

"Lady Jane Grey!"

Ovi sulkeutui, ja nuori suloinen tyttö, rikkaasti puettuna, hypähti häntä vastaan. Mutta yhtäkkiä seisahtui tyttö ja sanoi huolehtivalla äänellä —

"Ooh, mikä vaivaa teitä, my lord?"

Tomille tuli henki kurkkuun; mutta sai hän, vaikka vaivoin, sanotuksi —

"Oi, olkaa armollinen, te! Minä en totta tosiaan ole mikään lordi, vaan ainoastaan Tom Canty raukka Offal Court'ista Cityssa. Antakaa minun, mä pyydän, nähdä prinssi, ja hän on armosta jättävä minulle repaleeni takaisin ja päästävä minut täältä eheänä. Oi, olkaa armelias ja pelastakaa minut!"

Näin puhuen oli poika polvillaan, rukoillen yhtä hyvin silmillään ja kohoitetuilla käsillään kuin kielellään. Nuori tyttö näkyi olevan kauhun vallassa. Hän huudahti —

"Te, my lord, polvillanne? – ja *minun* edessäni!"

Sitten hän pakeni pelästyksissään pois, ja Tom epätoivon vallassa vaipui alas huoaten —

"Ei apua, ei toivoa. – Nyt tulevat he kai ja vievät minut".

Sill'aikaa kun hän makasi siinä kauhistuksen vallassa, hiipivät hirveät huhut läpi palatsin. Kuiskaukset – sillä kuiskauksia olivat ne aina – lensivät palvelijasta palvelijaan, lordista lady'in,

kaikkien noiden pitkäin koridoorien läpi, kerroksesta kerrokseen, salista saliin: "Prinssi on menettänyt järkensä!"

Pian oli joka salissa, joka marmorihuoneessa ryhmäkuntia loistavia lordeja ja ladyjä ja muutamia ryhmiä halvempaa väkeä, jotka kaikki puhuivat vakavasti keskenään kuiskaamalla, ja jokaisista kasvoista oli luettava kauhistus. Kesken kaikkea tuli korkea virkamies marssien näiden ryhmäin läpi ja huudahti seuraavan juhlallisen julistuksen —

"*Kuninkaan nimessä!*"

"Ei sallita kenenkään kuunnella väärää narrin huhua, kuoleman uhalla, eikä siitä puhua eikä viedä sitä ulos. Kuninkaan nimessä!"

Kuiskaukset lakkasit yhtä nopeasti, kuin jos kuiskaajat olisit käyneet kuuromykiksi yhtäkkiä.

Heti sen jälkeen kuului yleinen supina koridoreissa: "Prinssi! Kas, prinssi tulee!" Tom raukka tuli hiljaa vaeltaen syvään kumartuvien ryhmäin ohi, kokien vastata heidän kumarrukseensa ja nöyrästi katsellen vierasta ympäristöä, hämmästyneillä ja juhlallisilla silmillään. Suuret aatelismiehet vaelsivat molemmin puolin häntä, saivat hänen nojautumaan heihin ja tukivat siten hänen askeleitaan. Hänen takanaan seurasi hovilääkäreitä ja muutamia palvelijoita.

Hetken päästä Tom oli muhkeassa huoneessa palatsissa ja kuuli oven sulkeutuvan perästään. Hänen ympärillään seisoivat ne, jotka olivat seuranneet häntä. Vähän matkan päässä hänen edessään makasi hyvin suuri ja hyvin lihava mies, jonka kasvot olit leveät ja puuromaiset ja ilme ankara. Hänen suurehko päänsä oli aivan valkosen; ja hänen partansa, joka kävi yltympäri hänen kasvojaan, aivan kuin kehä, oli yhtä valkosen. Hänen pukunsa oli kalliista aineksesta, mutta vanha ja paikka paikoin karvakulu. Toinen hänen ajettuneista sääristöistä oli tyynyn tukemana ja kääreihin kapaloittu. Siellä oli hiiren hiljaista, ja kaikki olit kunnioittavassa kumarruksessa, pait ei tää mies. Tämä synkännäköinen potilas oli tuo peljätty Henrik VIII. Hän lausui – ja hänen kasvonsa lämpenivät hänen alkaessaan puhua —

"Mitä nyt, my Iord Edvard, prinssini? Oletko saanut päähäsi narrata minua surullisella pilalla, minua, sun isääsi, tuota hyvää kuningasta, joka rakastaa sinua ja pitää sinua niin hyvänä?"

Tom kuunteli niin tarkasti, kuin hänen sokaistut hengenlahjansa myönsivät, tämän puheen alkua; mutta kun sanat "minua, tuota hyvää kuningasta" kohtasit hänen korvansa, silloin hänen kasvonsa vaaleni ja hän lankesi polvilleen yhtä nopeasti kuin jos laukaus pyssystä olisi häneen sattunut. Nostaen ylös kätensä, huudahti hän —

"Teitkö, *kuningasta*? Sitten olen minä todellakin hukassa!"

Tämä huudahdus näkyi hämmästyttävän kuningasta. Hänen silmänsä vaelsivat ilman määrää toisesta toiseen, sitten ne pysähtyivät hämmentyneinä poikaan hänen edessään. Sitten hän sanoi kovan pettymyksen äänellä —

"Oi, minä olin luullut huhun liioittelevan totuutta, mutta minä pelkään nyt, ettei niin olekkaan." Hän huokasi syvään, sanoen lempeällä äänellä: "Tule isäsi luo, lapsi, sinä et ole terve."

Tom autettiin jaloilleen, ja hän lähestyi Englannin majesteettia nöyränä ja vapisevana. Kuningas tarttui molemmin käsin pojan pelästyneihin kasvoihin ja katseli näitä hetkisen vakavasti ja rakkaudella, ikäänkuin tahtoisi hän niistä löytää palaavan järjen mieluisaa merkkiä, painoi sen jälkeen tuota kiharaista päätä rintaansa vasten ja taputti sitä lempeästi. Sitten sanoi hän —

"Etkö sä tunne isääsi, lapsi? Älähän särje mun vanhaa sydäntäni; sano että tunnet minut. Tiedäthän kuka olen, eikös niin?"

"Kyllä tiedän. Te olette mun korkea herrani kuningas, jota Jumala varjelkoon!"

"Totta, totta – hyvä on – ole rohkeampi, äläkä vapise niin. Ei täällä ole ketään, joka tahtoisi loukata sinua, ei ketään, joka ei rakastaisi sinua. Olet parempi nyt; paha unesi rupee lähtemään – eikös niin? Ja tiedäthän myös kuka olet – eikös niin? Ethän enää anna itsellesi väärää nimeä, kuten sanovat vastikään tehneesi?"

"Minä rukoilen teitä, ankarin herra, että uskotte minua. En ole puhunut muuta kuin totta; olen alhaisin teidän alamaisista, en ole muuta kuin kerjäläispoika ja olen tullut tänne ainoastaan sattumalta

ja ikävän erehdyksen kautta, ja kuitenkin ei ole minussa mitään syytä siihen. Olen liian nuori kuolemaan, ja te voitte pelastaa minut pienellä sanalla vain. Oi, sanokaa se sana, sir!"

"Kuolemaan? Älä puhu semmoisia, prinssi rakas – rauhoita, rauhoita levotonta sydäntäsi – sinä et tule kuolemaan!"

Tom lankesi polvilleen iloisesti huudahtaen —

"Jumala palkitkoon teitä armostanne, oi kuninkaani, ja varjelkoon teitä kauvan maanne siunaukseksi!" Sitten hän hypähti ylös, käänsi iloiset kasvonsa molempiin kunniaa tekeviin lordeihin ja huudahti: "Olette kuulleet sen! Minä en tule kuolemaan: kuningas on sen sanonut!" Ei mitään liikettä tapahtunut, pait että kaikki kumarsivat syvällä kunnioituksella; mutt' ei sanaakaan puhuttu. Hän arveli, hieman ällistyksissään; sitten kääntyi hän kuninkaaseen, sanoen: "Saanko mä mennä nyt?"

"Mennä? Kernaasti, jos tahdot. Mutta miksi ei odottaa vähäsen? Mihin sä tahdot mennä?"

Tom loi maahan silmänsä ja vastasi nöyrästi —

"Ehkä mä erehdyin; mutta mä luulin olevani vapaa, ja niin ollen tuumasin taas lähteä hakemaan sitä hökkeliä, jossa olen syntynyt ja kasvanut kurjuuteen, mutta joka on äitini ja sisarteni majapaikka ja siksi myöskin minun kotini; jota vastoin tämä prameus ja loisto, johon en ole tottunut – oi, sir, antakaa mun mennä!"

Kuningas oli hiljaa ja mietiskeli hetkisen, ja kasvoistaan näkyi nousevan tuskaa ja levottomuutta. Pian hän kuitenkin sanoi äänellä, jossa oli vähän toivoa —

"Kenties on hän mielenvikainen ainoastaan tältä yhdeltä puoleltaan, ja järki hällä tallella kaikissa muissa suhteissa. Suokoon Jumala, että niin olisi laita! Tehkäämmepä koe."

Sitten hän teki Tomille kysymyksen latinaksi, ja Tom vastasi ujusti samalla kielellä. Kuningas ilostui ja näytti sen myös. Lordit ja tohtorit osoittivat niinikään tyytyväisyyttään. Kuningas sanoi —

"Se ei tosin ollut hänen koulutuksensa ja taitonsa mukaista, mutta se näyttää kuitenkin, että hänen mielensä vain on kipeä, eikä kokonaan sekoittunut. Miltä tuntuu teistä, sir?"

Lääkäri, jolla oli kysytty, kumartui syvään ja vastasi —

"Se on minun vakuutukseni, teidän majesteetinne, että olette arvanneet oikein."

Kuningas näytti ilostuvan, tämän rohkaisevan tiedon kuultuaan niin mainehikkaalta asiantuntijalta, ja jatkoi hyvällä toivolla —

"Nyt huomatakseni kaikki. Tahdomme kuulustella häntä enemmän."

Hän asetti Tomille kysymyksen ranskaksi. Tom oli vaiti hetken aikaa, aivan hämillään niistä silmäyksistä, jotka kohtasivat häntä; sitten sanoi hän arasti —

"Minä en osaa sitä kieltä, teidän majesteetinne suostumuksella."

Kuningas horjahti leposijalleen. Läsnaolijat kiirehtivät häntä avustamaan; mutta hän lykkäsi heidät pois, sanoen —

"Älkää häiritkö minua – se on vain ohimenevää heikkoutta. Nostakaa minut istumaan! Kas niin, se on kylliksi. Tule tänne, lapsi; levähdä häirittyä pää parkaasi rintaani vasten ja etsi rauhaa siitä! Sinä olet pian oleva terve; tämä on vain ohimenevää mielenhäiriötä". Sen perästä kääntyi hän seuraan; hänen lempeä olemuksensa muuttui ja turmiolliset salamet rupesit leimahtamaan hänen silmistään. Hän sanoi —

"Kuulkaa te kaikki. Tämä minun poikani on mielenvikainen; mutta hän ei ole sitä pysyväisesti. Liiallinen rasitus lukemisessa on sen tehnyt ja jossain määrin myös sisäänsulkeminen. Pois hänen kirjansa ja opettajansa! Pitäkää huolta siitä. Antakaa hänen urheilla, antakaa hänen voimistua reippaalla liikunnolla, niin että hänen terveytensä palajaa." Hän kohosi korkeammalle istumaan ja jatkoi pontevasti: "Hän on mielenvikainen; mutta hän on mun poikani ja Englannin perillinen; ja mielenvikainen tai terve, kerran on hän hallitseva! Ja kuulkaa nyt enemmän ja kuuluttakaa se: jokainen, joka puhuu tästä, hän kapinoitsee tämän valtakunnan rauhaa ja menestystä vastaan ja on vedettävä hirsipuuhun! Antakaa minulle juoda – minä palan: tämä suru kalvaa voimaani... Kas niin, ottakaa pikari pois... Tukekaa minua. Kas niin, se on hyvä. Onko hän mielenviassa? Jos hän olisi tuhat kertaa hullumpi, hän on kuitenkin Wales'in prinssi, ja minä, kuningas, olen sen vahvistava."

Huomispäivänä on hän asetettava ruhtinaalliseen arvoonsa sopivalla ja vanhuudesta perityllä tavalla. Ryhtykää paikalla tarpeellisiin toimiin, my lord Hertford."

Yksi aatelismiehistä notkisti polvensa kuninkaallisen vuoteen vieressä ja sanoi —

"Teidän kuninkaallinen majesteettinne tietänee, että Englannin perintö-suurmarsalkka on vangittuna Tower'issa. Se ei olisi oikein sopivaa, että syytetty —"

"Hiljaa! Älkää häväiskö minun korviani hänen vihatulla nimellään. Onko tämä mies sitten elävä ikuisesti? Onko minun tahtoni pidettävä kurissa? Onko prinssin asettaminen arvoonsa todellakin jäävä sikseen sentähden, että valtakunta kaipaa korkeinta marsalkkaa — joka on vapaa petturin tahrasta — vihkimään häntä hänen kunniaansa? Ei, Jumalan kaikkivallan kautta. Sanokaa parlamentilleni, että se saattaa minulle Norfolk'in tuomion ennenkuin aurinko toiste nousee, muuten on se vastaava uppiniskaisuudestaan!"

Lordi Hertford vastasi —

"Kuninkaan tahto on laki", ja nousten seisaalle meni hän entiselle paikalleen.

Vähitellen katosi viha vanhan kuninkaan kasvoista, ja hän sanoi —

"Anna suuta, mun prinssini. Kas niin ... mitä sä pelkää? Enkö mä ole sun rakas isäsi?"

"Te olette hyvä minulle, joka en sitä ansaitse, oi te mahtava ja armollinen herra; se on todellakin totta. Mutta — mutta — se surettaa minua, kun ajattelen häntä, joka on kuoleva, ja —"

"Ooh, se on sinun tapaistasi, se on sinun tapaistasi! Minä tunnen, että sydämmesi on samanlainen, vaikka ymmärryksesi onkin kovia kärsinyt, sillä sinulla onkin aina ollut lempeä mieli. Mutta tämä herttua on sinun ja sun kuninkaallisen kunniasi välillä. Minä tahdon toisen hänen sijaansa, joka ei ole tahraava korkeaa kutsumustansa. Lohdu nyt, prinssini, äläkä häiritse ymmärrystäsi tämän asian tähden."

"Mutta enkö minä jouduta hänen kuolemaansa, armollinen ruhtinas? Kuinka kauvan hän olisikaan elänyt, jos ei minua olisi ollut?"

"Älä ajattele häntä, prinssini; hän ei sitä ansaitse. Anna mulle suuta taas ja mene sitten pikku toimiisi ja huvituksiisi; sillä minun tautini tuskauttaa minua. Minä olen väsynyt ja tahdon levätä. Mene enosi Hertfordin ja väkesi kanssa ja tule takaisin, kun minun terveyteni on siksi palannut."

Synkkäsydämin vietiin Tom pois puheillepääsöstä, jonka viimeinen lause jakasi kuoloa sille toivolle, että hän nyt laskettaisiin vapauteen. Vielä kerran kuuli hän hiljaisten äänien kuiskaavan: "Prinssi, prinssi tulee!"

Hänen vakavuutensa vaipui syvemmälle yhä, mikäli hän liikkui kumartavien hovimiesten loistavain rivien välissä; sillä hän tunsu todellakin olevansa vankina nyt ja jäävänsä ainiaaksi tähän kultaiseen häkkiin, häipyneenä ja orpoprinssinä, jollei Jumala laupeudessaan olisi hänelle armollinen ja päästäisi häntä vapauteen.

Ja minne hän kääntyikin, oli hän näkevinään ilmassa uivana mahtavan Norfolkkin herttuan katkaistun pään ja ikimuistettavat kasvot, josta silmät tuijottivat nuhdellen häneen.

Hänen vanhat unelmansa olit olleet niin ihanat; mutta tämä todellisuus oli niin synkkä!

KUUDES LUKU

Tom saa opetusta.

Tomin saattoi prinssin huoneukseen aatelin seurue, ja hän laitettiin istumaan – mutta hän ei tehnyt sitä mielellään, koska siellä oli vanhempia miehiä ja korkeasäätyisiä miehiä hänen ympärillään. Hän rukoili heitäkin istumaan, mutta he vain kumarsivat kiitoksensa taikka sohisivat sen ja jäivät seisomaan. Hän vaan yhä kärtti, mutta hänen "enonsa" Hertfordin kreivi silloin kuiskasi hänen korvaansakaan —

"Minä rukoilen, älkää niin kiinteästi pyytäkö, my lord; se ei ole sopivaa, että he istuvat teidän läsnä ollessanne."

Lordi St. John ilmoitettiin, ja tehtyään kunnioituksensa, sanoi hän —

"Minä tulen kuninkaan käskystä erään asian johdosta, joka vaatii vaitioloa. Suvaitseeko teidän kuninkaallinen korkeutenne poistuttaa kaikki, jotka kuuluvat teidän seurueeseen tällä, päit my lord Hertfordia ei?"

Huomaten, että Tom silminnähtävästi ei tietänyt miten hänen tuli menetellä, kuiskasi hänelle Hertford, että hän antaisi merkin kädellään, rasittamatta itseään puhumalla, ell'ei hän tätä pitänyt parempana. Kun kamaripalvelijat olivat vetäytyneet takaisin, sanoi lordi St. John —

"Hänen majesteettinsa käsksee, että asianomaisista ja tärkeistä valtiollisista syistä hänen armonsä prinssin tulee salata heikkomielisyytensä kaikin tavoin, kuin on hänen vallassaan, kunnes kaikki on kestetty ja hän on kuten ennenkin. Sen johdosta hän ei saa kenenkään edessä kieltää, että hän todellakin on prinssi ja Englannin suuruuden perillinen; hänen tulee ylläpitää ruhtinaallinen arvonsa ja, ilman sanaakaan tai merkkiä vastustelemiseksi, vastaanottaa sitä kunnioituksen ja noudattamisen ilmettä, joka vanhan oikeuden ja tavan mukaan hänelle tulee; hän lakkaa puhumasta siitä alhaisesta synnystään ja säädystään, jonka hänen sairaloisuutensa on manannut esiin liiaksi rasitetun mielikuvituksen turmiollisista houreista; hänen tulee kaikella utteruudella kokea jälleen saada muistiinsa ne kasvot, joita hän oli tottunut tuntemaan – ja missä hän ei onnistuisi, tulee hänen ennemmin olla vaiti kuin ilmaista yllätystään tai muulla tavoin osoittaa, että hän on unohtanut; jos joku seikka juhlallisissa tilaisuuksissa saattaisi hänet hämille sen suhteen, mitä hänen tulee tehdä tai sanoa, niin ei hän saa osoittaa minkäänmoista levottomuutta niiden uteliasten silmissä, jotka häntä katselevat, vaan ottaa neuvoa asiassa lordi Hertfordilta tai minun nöyrältä henkilöltäni, jotka kuningas on komentanut olemaan hänen kuninkaallisen korkeutensa käytettävissä, kunnes tämä käsky peräytetään. Tämän käsksee hänen kuninkaallinen majesteettinsa, joka lähettää terveisensä hänen kuninkaalliselle korkeudelleen ja rukoilee Jumalaa, että Hän armostansa pian tahtoisi parantaa teidät ja nyt ja vastedes ottaisi teidät pyhään suojaansa."

Lordi St. John teki kumarruksensa ja meni taaemmaksi. Tom vastasi nöyrästi —

"Kuningas on sen sanonut. Ei kenkään saa pettää kuninkaan käskyä tai sovittaa sitä mukavuudekseen, jos se antaisi syytä kiertelemiseen. Kuningasta täytyy totella."

Lordi Hertford sanoi —

"Mitä tulee hänen majesteettinsa määräykseen kirjoista ja sellaisista vakavista asioista, niin kenties miellyttäisi teidän kuninkaallista korkeuttanne kernaammin kuluttaa aikaanne kevyellä huvituksella, jott'ette tulisi väsyneenä juhla-aterialle ja siten kärsisi haittaa."

Tomin kasvot osoittivat kysyväistä hämmästyystä ja punastuivat tulenkarvaisiksi, kun hän huomasi lordi St. Johnin silmäin surullisina tarkkaavan häntä. Lordi sanoi —

"Muistonne pettää teitä yhä, ja te osoitatte sentähden kummastusta – mutta älkää olko levoton, sillä se seikka ei kestä iäti, vaan katoa terveyden palatessa. My lord Hertford puhuu Cityn juhlasta, johon hänen majesteettinsa on luvannut, noin kaksi kuukautta sitten, teidän kuninkaallisen korkeutenne pääsevän. Ettekö muista sitä nyt?"

"Minua surettaa tunnustaa, että se todellakin on paennut muististani", sanoi Tom epäröivällä äänellä ja lensi taas punaiseksi.

Tällä hetkellä ilmoitettiin lady Elisabeth ja lady Jane Gray. Nuo kaksi lordia vaihtoivat merkitseviä silmäyksiä, ja Hertford astui sukkelasti ovelle. Kun nuoret tytöt menivät hänen ohitsensa, sanoi hän hiljaisella äänellä —

"Mä pyydän teitä, ladies, älkää olko huomaavinanne hänen oikkujansa tai näyttäkö kummastustanne, kun hänen muistinsa pettää – se on teitä surettava, kun huomaatte, kuinka tämä puute esiintyy joka pikku seikassa."

Sillaikaa lordi St. John kuiskasi Tomin korvaan —

"Olkaa hyvä, sir, pitäkää tarkoin muistissa hänen majesteettinsa toivomus. Muistakaa kaikki, minkä voitte – *olkaa muistavinanne* kaikki muut asiat. Älkää antako heidän huomata, että olette paljon muuttunut tavallisuudesta, sillä te tiedätte, kuinka hellästi teidän leikkitoverinne rakastavat teitä sydämessään ja kuinka kovasti tämä muutos surettaisi heitä. Tahdotteko, sir, että minä jään tänne? – ja teidän enonne?"

Tom nyökäytti myöntymystä muutamalla liikenteellä ja mumisi pari sanaa, sillä hän oli jo ruvennut oppimaan, ja vilpittömässä sydämessään oli hän päättänyt käyttäytyä niin hyvästi kuin taisi, kuninkaan käskyn mukaan.

Huolimatta kaikista varokeinoista kävi kuitenkin puhelu nuorten kesken vähän kankeaksi. Kerta toisensa perään oli Tom todellakin heittämisillään sikseen hirveän osansa ja selittämäisillään itsensä kykenemättömäksi näyttelemään sitä; mutta prinsessa Elisabethin hienotunteisuus pelasti hänet, taikka oli sama tulos parilla sanalla, jotka jompikumpi noista tarkkaavista lordeista, näennäisesti ikäänkuin sattumalta, pisti vähin. Kerran pikkuinen lady Jane kääntyi Tomiin ja säikähytti häntä kysyen:

"Oletteko tänään käyneet hänen majesteettinsa kuningattaren luona, my lord?"

Tom tuli hämilleen, näytti hyvin onnettomalta ja oli juuri änköttämäisillään jotakin onnen kaupalla, kun lordi St. John puuttui puheeseen ja vastasi hänen puolestansa tuolla vaivattomalla hovimiehen kohteliaisuudella, joka on tottunut kohtaamaan arkaluontoisia vaikeuksia ja olemaan valmiina niihin —

"Hän on todellakin niin tehnyt, madam, ja käynti hänen majesteettinsa kuningattaren luona oli hänelle lievityksenä hänen majesteettinsa kuninkaan sairaloisuuden aikana; eikös niin, teidän korkeutenne?"

Tom mumisi jotakin, joka voi käydä myöntymyksestä, mutta tunsu astuneensa vaaralliselle pohjalle. Hetkisen perästä kerrottiin, että Tom ei tulisi lukemaan mitään lähimmässä tulevaisuudessa, johon pikkuinen Lady huudahti —

"Se on vahinko, suuri vahinko! Teillä oli niin suuri menestys. Mutta odottakaa vain maltilla parempaa aikaa; siihen ei ole kauvas. Te tulette olemaan yhtä oppinut kuin teidän isänne ja tulemaan mestariksi yhtä monessa kielessä kuin hän, hyvä prinssini."

"Mun isäni!" huudahti Tom, hetkeksi aivan poissa roolistaan. "Minä uskon, että hän tuskin osaa puhua omaansakaan niin, että kukaan muu kuin sika, joka piehtaroiپی lätissään, voi häntä ymmärtää; ja mitä tulee hänen oppiinsa muuten, niin – "

Hän katsahti ylös ja huomasi vakavan varoituksen lordi St. Johnin silmissä.

Hän hillitsi itseään, tulipunaisena, ja jatkoi sitten hiljaisella ja synkällä äänellä: "Oi, mun tautini kiusaa minua taas, ja mun ajatukseni ajelehtivat. Minä en tarkoittanut mitään loukkaavaa kuninkaalle."

"Me tiedämme sen, sir", sanoi prinsessa Elisabeth, tarttui "veljensä" kämmeneeseen, jonka hän kunnioituksella ja hellyydellä painoi omiensa väliin; "älkää olko levoton tässä kohden. Vika ei ole teissä, vaan teidän taudissanne."

"Te olette laupias lohduttaja, armas lady", sanoi Tom kiitollisena, "ja mun sydämeni manaa minua kiittämään teitä siitä, jos rohkenen."

Kerran ampui pikkuinen veitikka lady Jane helpon kreikkalaisen lauseen Tomiin. Prinsessa Elisabethin sukkela silmä havaitsi kuitenkin heti ampumataulun otsan kirkkaasta valkeudesta, että laukaus oli mennyt ohi; hän lähetti sen tähden täydelleen levollisena oikein yhteislaukauksen sointuvalla Kreikan kielellä Tomin avuksi ja käänsi sen perästä suoraa päätä puheen toisaalle.

Aika kului ylimalkain miellyttävästi ja samalla jotakuinkin tasaisesti. Pahkat ja hietasärkät kävivät yhä harvinaisemmiksi, ja Tom kävi yhä levollisemmaksi, nähdessään miten kaikki olit suloisen taipuisat häntä auttamaan ja peittelemään hänen erehdyksiänsä. Kun kävi selville, että pikku ladyt tulisivat seuraamaan häntä lordmayor'in pitoihin sinä iltana, niin hänen sydämensä paisui huojennusta ja iloa, sillä hän tunsu, ettei hän olisi ilman ystävittä nyt, kaiken tuon vierasjoukon seassa, samalla kun tuntia ennemmin ajatus heidän mukana-olostaan olisi vaikuttanut kovan kauhun hänessä.

Tom in molemmat suojelusenkelit, nuo kaksi lordia, eivät olleet niin lohtuneet tästä puhelusta kuin muut osalliset. He tunsivat itsensä ikäänkuin heidän olisi luotsattava suuri laiva vaarallisen väylän läpi; heidän täytyi aina olla varoillansa, eikä virka tuntunut lapsenleikiltä. Kun sen tähden viimeinkin ladiein visiiti oli kulumassa loppuun ja lordi Guilford Dudley ilmoitettiin, huomasivat he, ettei heidän hoidokastansa ainoastaan ollut kylliksi koeteltu täksi kertaa, vaan myöskin, ett'eivät he itse olleet parimmalla tuulella kääntääksensä laivaansa ja alkaaksensa tuon vaivaloisen matkan uudestaan. Niin he siis kunnioittavimmin pyysivät Tom in ilmoittamaan estettä, minkä hän olikin sangen iloinen tekemään vaikka olikin nähtävänä pikkuinen tyytymättömyyden varjo my lady Janen kasvoilla hänen kuullessaan, että tältä loistokkaalta nuorherralta evättiin pääsy juhlaan.

Puhelu keskeytyi nyt, ja jonkunmoinen vartoaava hiljaisuus syntyi, jota Tom ei pystynyt käsittämään. Hän tuijotti lordi Hertfordiin, joka antoi hänelle salaisen merkin, mutta tätäkään hän ei voinut ymmärtää. Aina kekseliäs Elisabeth tuli hänelle kuitenkin avuksi tavallisella suloisella ystävyydellään. Hän kumarsihe miellyttävästi ja sanoi —

"Onko meillä hänen armonsa prinssin, meidän veljemme lupa mennä?"

Tom sanoi —

"Teidän korkeutenne voivat, mitä minuun tulee, saada multa mitä he mielivät, jo ennen pyyntöänsä; kuitenkin tahtoisin minä mieluummin antaa teille, teidän korkeutenne, jotain muuta, mitä mun vähäisessä vallassani on, kuin luvan poistaa multa sen ilon ja onnen, jonka teidän olonne täällä levittää. Menkää rauhassa, ja Jumala olkoon teidän kansanne!" Sitten hymyili hän itsekseen: "Se ei ole turhan takia kuin minä olen seurustellut yksistään prinssien kanssa kirjoissani ja samalla opettanut kieleni muutamiin vähäisin temppuihin, joilla he koristavat ja kaunistavat puhettansa!"

Kun molemmat mainehikkaat neitsyet olivat menneet, kääntyi Tom kokonaan uupuneena vartiainsa puoleen ja sanoi —

"Tokkohan minä nyt saan teidän ylhäisyyksienne luvan mennä johonkin loukkoon lepäämään?"

Lordi Hertfort sanoi —

"Kuten teidän korkeutenne haluaa; teidän asianne on komentaa, meidän on totella. Hetkisen lepo on todellakin teille tarpeen, koska teidän täytyy pian lähteä City'iin."

Hän soitti kulkusella, ja eräs hovipoika ilmestyi, joka sai käskyn pyytää sir William Herbertia tulemaan saapuville. Tämä herra saapuikin heti ja saattoi Tom in erääseen sisähuoneeseen. Tom in ensimmäinen liikenne siellä oli se, että hän ojensi kätensä pikaria kohti, jossa oli vettä; mutta eräs silkki-samettinen palvelija tempasi sen, lankesi toiselle polvelleen ja tarjosi pikarin Tomille kultaisella asettimella.

Heti sen perästä tuo väsynyt vanki istuutui ja oli juuri ottaa kengät jalastaan, pyytäen pelokkaasti silmillään lupaa siihen, mutta silloin toinen silkki-samettinen kiusaaja kontti polvilleen ja otti tämän tehtävän hältä. Hän teki kaksi tai kolme yritystä vielä auttamaan itse itseänsä, mutta tullen joka kerta äkkiä ehkäistykseksi, herkesi hän viimein malttavaisella huokauksella ja mumisten itsekseen: "Susi vieköön, enkö luulekkin, että he viimein pyytävät hengittää puolestani myös." Tohvelit jalassaan ja komeaan kaapuun kapaloituna hän viho viimein pani makaamaan, mutt'ei nukkumaan, sillä hänen päänsä oli liian täynnä ajatuksia ja huone liian täynnä väkeä. Edellisiä hän ei voinut lähettää pois,

niin että ne jäivät; jälkimmäisiä hän ei tiennyt millä lailla heistä päästä, niin että hekin jäivät suureksi harmiksi hänelle – ja heille myös.

Tomin meno oli jättänyt hänen molemmat suurisukuiset vartiansa kahden kesken. He mietiskelivät hetkisen, ravistellen päätänsä ja kuljeskellen edestakaisin lattialla; sitten sanoi lordi St. John —

"Suoraan sanottu, mitä ajattelette asiasta?"

"Suoraan sanottu, näin: Kuningas on lähellä loppuansa; minun sisareni poika on hullu – hulluna on hän nouseva valtaistuimelle ja hulluksi on hän jäävä. Jumala suojelkoon Englantia! Se tarvitsee hänen apuansa!"

"Se näyttää todellakin uskottavalta. Mutta eikö teillä ole mitään epäilyksiä siitä, että – että – "

Puhujaa arvelutti, ja hän vaikenä. Hän tunsu silmännähtävästi olevansa arkaluontoisella pohjalla. Lordi Hertford seisahtui hänen eteensä, katsoi häntä kasvoihin suorin selvin silmin ja lausui —

"Puhukaa suunne puhtaaksi – eihän täällä ole ketään kuulemassa muuta kuin minä. Epäilyksiä mistä?"

"Minä hyvin vastahakoisesti käyn lausumaan sanat, jotka ovat mieleissäni, ja te olette niin läheltä sukua hänelle, my lord. Mutta pyydän anteeksi, jos loukkaan, eikö näytä teistä kummalliselta, että mielenvikaisuus voi niin muuttaa hänen ryhtinsä ja tapansa? – eikö, että hänen ryhtinsä ja puheensa ylimalkaan ovat ruhtinaallisia vieläkin, mutta että kuitenkin on olemassa *eroitus*, joka erittäin esiintyy vähäpätöisissä pikkuasioissa taikka muuten, hänen tavoistansa ennen? Eikö näytä teistä ihmeelliseltä, että mielenvikaisuus voi viedä hänen muististaan hänen isänsä kasvojen piirteet? että hänen tottumuksensa ja pienet puuhansa varhaisimmasta lapsuudesta ovat hänelle epätutut? ja että samalla kun hän muistaa latinansa, kreikka ja ranska on mennyt hänen muististaan? My lord, älkää suuttuko, vaan helpottakaa mun mieleni tästä levottomuudesta ja vastaanottakaa lämpimimmät kiitökseni. Se kummastuttaa minua, kun hän sanoo, ettei hän ole mikään prinssi, ja siksi – "

"Hiljaa, hiljaa, my lord, te lausutte valtiokavalluksen! Oletteko unohtaneet kuninkaan käskyn? Muistakaa, että olen osallinen rikokseen, jos kuuntelen teitä."

St. John kalpeni ja kiirehti lausumaan —

"Minä olin väärässä, tunnustan sen. Älkää pettäkö minua, suokaa minulle tämä suosio ystävällisyydestä, niin en ajattele enkä puhu tästä asiasta enään. Älkää olko kova minua kohtaan, sir, muuten olen minä mennyttä kalua."

"Olen tyytyväinen, my lord. Älkää sitten vain loukatko toiste, ei täällä eikä muiden kuulten, ja teidän sananne ovat olevat ikäänkuin lausumatta. Mutta teidän ei ole tarvis epäillä. Hän on sisareni poika; eikö ole hänen äänensä, hänen kasvonsa piirteet, hänen koko muotonsa tutut minulle hänen lapsuudestaan saakka? Mielenvikaisuus voi vaikuttaa kaikki nuo kummalliset, ristiriitaiset teot, jotka näette hänessä, ja vielä enemmänkin. Ettekö muista, miten vanha vapaaherra Marley, tultuaan mielenvikaiseksi, unohti omaan kasvojensa piirteet, jotka hän oli tuntenut kuusikymmentä vuotta, ja luuli ne olevan jonkun toisen, jopa väittäen itseänsä Maria Magdaleenankin pojaksi, ja sanoen päänsä olevan espanjalaista lasia, ja, kummallista kyllä, ei hän sallinut kenenkään siihen koskea, koska tapaturmassa joku varomaton käsi voisi sen särkeä? Antakaa epäilyksenne mennä, hyvä my lord! Tämä on todellinen prinssi – tunnen hänet hyvin – ja hän on ennen pitkää oleva teidän kuninkaanne; se on teille edullista, jos pidätte tämän seikan muistissa ja jos ajattelette sitä enemmän kuin muut."

Hetkisen puhelun perästä vielä, jossa lordi St. John koki peitellä virhettänsä minkä voi, kiven kovaan vakuuttaen, että hänen uskonsa oli vahvasti perustunut nyttemmin sekä ettei mitkään epäilykset voineet sitä järkyttää, antoi lordi Hertford virkaveljensä mennä, istui alas pitämään vahtia ja oli yksin. Hän oli pian syventynyt mietteisiin, ja mitä enemmän hän mietti, sitä pahemmalle tuulelle tuli hän. Viimein alkoi hän mitellä lattiaa ja mumisi itseksensä —

"Joutavia, hän *on* prinssi! Tahtooko kukaan koko maassa väittää, että voi löytyä kaksi, jotka eivät ole samaa verta ja sukua ja kuitenkin ovat niin ihmeellisesti toisensa näköiset? Ja jos niin

olisikin, niin olisi se vielä suurempi kummuus, että sattumus sillä lailla viskaisi toisen juuri toisen paikalle. Ei, se on hulluutta, hulluutta, hulluutta!"

Heti sen jälkeen sanoi hän —

"Jos hän nyt olisi petturi ja sanoisi itseään prinssiksi, niin *se* olisi luonnollista, se olisi paikallaan. Mutta onkohan koskaan nähty petturia, joka, sittenkun häntä on sanonut prinssiksi itse kuningas, prinssiksi hovi, prinssiksi kaikki, olisi *kieltänyt* tämän arvonsa ja väitellyt tätä ylennystään vastaan? *Ei!* St. Swithin'in sielun kautta, ei! Tämä on oikea prinssi, käyneenä hulluksi!"

SEITSEMÄS LUKU

Tom in ensimmäiset kuninkaalliset päivälliset.

Vähän päälle kello yhden iltapäivällä alistui Tom nurisematta määräykseen pukeutua päivälliseksi. Hän näki nyt itsensä puettuna yhtä ylpeästi kuin ennen, mutta kaikki oli toista, kaikki erilaista, kauluksesta sukkiin asti. Hän saatettiin suoraa päätä suurella komeudella tilavaan, hienoon huoneeseen, jossa pöytä oli valmiiksi katettuna yhtä varten. Sen tarvekalut olit paksua kultaa ja kaavauksilla koristetut, jotka tekivät ne arvaamattoman kalliiksi, sillä ne olit Benvenuto teosta. Huone oli puoleksi täynnään aatelisia palvelijoita. Eräs hovipappi lueskeli pöytärukouksen, ja Tom tuumasi heti ryhtyä ruokiin, sillä nälkä oli kauvan häntä kiusannut. Mutta häntä keskeytti tässä Berkeley'n kreivi, joka kiinnilti ruokaliinan hänen kaulaansa; sillä tuo tärkeä toimi Walesin prinssin ruokaliinan pitäjänä oli perinnöllinen tämän aatelisherran perheessä. Tom in juomanlaskija oli saapuvilla ja kerkesi jokaisen hänen yrityksensä edelle koettaa auttaa itseänsä viininjuonnissa. Hänen korkeutensa Walesin prinssin ruoanmaistaja oli myös siellä, valmiina käskystä maistelemaan jokaista luulonalaista ruokalajia ja, jos siksi kävi, tulemaan myrkytetyksi. Hän oli ainoastaan jonakuna koristavana lisäkaluna tähän aikaan, ja harvoin häntä kutsuttiin toimittamaan virkaansa; mutta oli ollut aikoja, eikä niin monta miespolvea sitten, jolloin ruoanmaistajan toimella oli vaaransa, ja jolloin se ei ollut niinkään haluttuna kunniaavirrana. Näyttää tosiaan kummalliselta, miksi sitä ei annettu jollekin koiralle; mutta kuninkuuden keinot ja temput ovatkin jotakuinkin kierot. My lord d'Arey, Ensimmäinen Kamariherra, oli niinkään siellä, taivas ties mitä tekemässä; mutta siellä hän oli – sanalla sanoen. Lordi Ylin Kyökkiherra oli siellä ja seisoi Tom in tuolin takana, katsoen yli juhlallisuuden, jota johti lordi Suur-Muonanhankkija ja lordi Pää-Kokki, jotka seisovivat lähellä. Paitsi näitä oli Tomilla kolmesataa kahdeksankymmentä neljä palvelijaa, mutta he eivät tietysti olleet kaikki sisällä, ei edes neljättä osaa. Tom sentähden ei tietänyt, että heitä oli olemassakaan.

Kaikki läsnäolijat olit saaneet läksyksi muistaa, että prinssi oli satunnaisesti kipeä päästään, ja että heidän tuli huolellisesti välttää kaikkea kummaksumista hänen oikuistaan. Nämä "oikut" olivat pian heidän nähtävinä, mutta ne herättivät heidän surkutteluun ja suruaan, eikä suinkaan mitään naurua. Se oli heille kova murhe nähdä rakkahaisen prinssinsä sillä lailla iskettynä.

Tom parka vei ruoan suuhun paraasta päästä sormillaan; mutta ei kenkään nauranut sille taikka edes näkynyt sitä hoksaavan. Hän tutkiskeli ruokaliinaansa uteliaisuudella ja syvällä hartaudella, sillä olipa se hyvin hienoa ja kaunista tekoa. Sitten sanoi hän yksinkertaisesti —

"Ottakaa se pois, minä pyydän, etten tapaturmassa satu sitä likaamaan."

Perinnöllinen Ruokaliinan-Säilyttäjä otti sen pois nöyryyden osoituksilla ja virkkamatta sanaakaan vastaan.

Tom tarkasteli nyt suurella innolla nauriit ja salaatin, ja kysyi, mitä ne oikeastaan olit, ja olivatko ne syötävää, sillä se oli vielä jotenkin uutta, että oli ruvettu viljelemään näitä aineksia Englannissa eikä tuotu niitä ylellisyystavarana Hollannista.³ Hänen kysymyksensä vastattiin syvällä vakavuudella, eikä kukaan näyttänyt hämmästyneeltä. Lopetettuaan jälkiruoat, täytti hän taskunsa pähkinöillä; mutta ei kenkään näkynyt sitä huomaavan tai osoittavan hämmästyä. Mutta seuraavassa hetkessä oli hän itse hämmästynyt siitä ja näytti olevan kovin mielipahoillaan; sillä tämä oli ainoa palvelus, jonka hän oli saanut tehdä omilla käsillään koko aterian aikana, eikä hän epäillyt nyt tehneensä jotakin hyvin sopimatonta ja epäprinssillistä. Tällä hetkellä alkoi hänen nenänsä jänteret värähtää ja tämän jäsenen nippu vähän nousta ja käydä ryppyyn. Tätä jatkui yhä, ja Tom rupesi osoittamaan kasvavaa tuskistusta. Hän katsoi rukoilevasti ensin yhtä, sitten toista lordia hänen ympärillään, ja kyyneleet

³ Tämän hallituksen (Henrik VIII) loppupuoleen saakka ei viljelty salaattia, porkkanoita, nauriita tai muita syötäviä juuriaineksia Englannissa. Se vähäinen määrä, mitä nautittiin näitä kasviksia, tuotiin maahan Hollannista ja Flandersista. Kuningatar Katarina oli, kun hän halusi vähän salaattia, pakoitettu lähettämään sinne sanansaattajan asian alkain. Hume'n *History of England*.

tulit hänen silmiinsä. Kauhistus kasvoissaan juoksivat nämä esiin ja pyysivät tietää mikä häntä vaivasi. Tom vastasi oikein ahdistuneena —

"Minä pyydän anteeksi teiltä, mutta minun nenäni syhyy niin julmasti. Mitä vaatii yleinen tapa tässä pulassa? Sanokaa joutuun, mä rukoilen, sillä en totta maar kauvan voi tätä kestää."

Ei kukaan nauranut, vaan kaikki seisoivat kuni puusta pudonneet ja katsoivat toinen toiseensa, tietämättä laisinkaan mitä heidän tuli vastata. Sillä miten lieneekään, olihan tässä kauhea, korkea muuri, eikä Englannin historia tietänyt kertoa mitään, miten oli päästävä sen yli. Ylimmäinen hovitapainmestari ei ollut saapuvilla; eikä ollut ketään, joka olisi uskaltanut ulos tämän kartoittamattoman meren ulapalle tahi kokenut käydä ratkaisemaan tätä ylen tärkeää solmua. Ah! eihän löytynyt mitään Perinnöllistä Nenänkynsiä koko hovissa. Kuitenkin oli kyyneleet vuotaneet yli partaittensa ja rupesivat jo vierimään alas pitkin Tom-paran poskia. Hänen tärkeä nenänsä rukoili apua vielä kiivaammasti kuin koskaan. Viimeinkin luonto raivasi itselleen tietä läpi hovitapain sulkujen, Tom pyysi anteeksi itseksensä, jos hän teki väärin, ja kevensi sitten hovimiestensä sydänten raskasta taakkaa raappimalla itse nenäänsä.

Aterian kuluttua loppuun tuli eräs lordi ja piti hänen edessään suurta, laatteaa kultavatia, jossa oli tuoksuavaa ruusuvettä, jolla hänen tuli huuhtoa suunsa ja sormet; ja my lord Perinnöllinen Ruokaliinan-Säilyttäjä seisoi lähellä ruokaliina kädessään hänen tarpeeksensa. Tom tuijotti kovin hämillään vatiin hetkisen pari, sitten kohotti hän sen huulilleen ja otti hyvin vakavana siitä kulauksen. Sen perästä ojensi hän sen takaisin vartoavalle lordille ja sanoi —

"Ei tämä maistu mulle, my lord; se haisee tosin hyvältä, mutt' ei ole kylliksi karvasta."

Tämä uusi puuskaus prinssin sairaasta mielialasta teki kaikki sydämet hänen ympärillään kipeiksi; mutta luo surullinen juttu ei saanut ketään naurutuulelle.

Tomin seuraava hairaus, joka niinkään tapahtui hänen siitä tietämättään, oli että hän nousi ylös ja jätti pöydän juuri kun hovipappi oli asettunut hänen tuolinsa taakse ja, kädet ja ummistuneet silmät taivasta kohden, oli alkamaisillaan siunauksen ruoan jälkeen. Ei kukaan ollut huomaavinansa, että prinssi oli tehnyt mitään tavatonta.

Omasta pyynnöstään vietiin nyt pieni ystävämme yksityiseen kabinettiinsa ja jätettiin siellä yksikseen miettimään. Riippuen koukuista tammipaneelissa oli täällä useita kappaleita loistavasta teräs-asepuvusta, kaikkialla peitetyt kauniilla taiteellisilla kaavauksilla kullassa. Tämä sotainen puku oli todellisen prinssin oma – sen oli äsken hänelle lähettänyt lahjaksi madam Parr, kuningatar. Tom pani ylleen säärystimet, rautakintaat, töyhtökypärit ja muut sellaiset esineet, jotka hän ulottui saamaan ilman avustusta, ja tuumasi jo hetkisen kutsua jotakin apulaiseksi, saadaksensa täydellisentää yritystään; mutta silloin juolahti hänen mieleensä pähkinät, jotka hän oli pistänyt taskuunsa päivällisistä, ja mikä ilo olisi syödä ne suuhunsa ilman väkijoukon katselematta ja ilman noiden Suur-Perillisten kiusaamatta häntä palveluksilla, joita hän ei ollut pyytänyt. Hän siis pani takaisin nuo sievät kalut paikoillensa ja oli pian paukkaamassa pähkinöitä, tuntien itsensä ikäänkuin onnelliseksi ensimmäisen kerran, siitä kun Jumala hänen syntiensä tähden oli muuntanut hänet prinssiksi. Kun pähkinät olit kokonaan lopussa, sattui hänen silmänsä muutamiin houkuttaviin kirjoihin eräässä kaapissa, joista yksi koski hovitapoja Englannin hovissa. Tämä oli hänelle hyvä saalis. Hän heittäytyi alas kallisarvoiselle sohvalle ja rupesi opettamaan itseänsä kiitettävällä innolla. Jättäkäämme hänet siihen toistaiseksi.

KAHDEKSAS LUKU

Kysymys sinettimestä.

Kello viiden aikaan heräsi kuningas Henrik VIII virkistämättömästi unestaan ja mumisi itsekseen: "Levottomat unet, levottomat unet! Minun loppuni lähenee nyt; sen sanovat minulle nämä varoitukset, ja mun hiljenevä valtasuoneni sen vahvistaa." Heti sen jälkeen leimahti salaman tuli hänen silmästään, ja hän hyrähti: "En tahdo kuitenkaan kuolla, ennenkun *hän* on mennyt edelle."

Hänen aateliset palvelijansa huomasivat hänen olevan valveilla, ja yksi heistä kysyi hänen tahtoansa lordkanslerin suhteen, joka odotti ulkopuolella.

"Laskekaa hänet sisään, laskekaa hänet sisään!" huudahti kuningas malttamattomasti.

Lordkansleri astui sisään, polvistui hänen vuoteensa viereen ja sanoi —

"Olen vienyt määräyksen, ja valtakunnan päärit seisovat nyt, kuninkaan käskyn mukaan, juhlapuvussaan parlamentin aidakkeen edessä, jossa he, vahvistettuaan Norfolkkin herttuan tuomion, alamaisuudella odottavat teidän majesteettinne enempiä päätöstä asiassa."

Kuninkaan kasvoissa välkähti raivoisa riemu. Hän sanoi —

"Nostakaa minut ylös! Minä tahdon, minä itse, astua parlamenttini eteen, ja omalla kädelläni tahdon minä leimata sen vakuuden, joka pelastaa minut —"

Hänen äänensä petti. Tuhanharmaa kalpeus huuhtoi punan hänen poskiltaan; ja palvelevat aatelmiehet auttoivat hänet jälleen hänen tyynyillensä ja ojensivat hänelle lieivityksiä. Hän lausui surumielisenä —

"Oi, kuinka olenkin ikävöinyt tätä armasta hetkeä! ja katso, liian myöhään tulee se, ja minä en saa nauttia tätä ikävöityä iloa. Mutta joutukaa, joutukaa! Antakaa toisten toimittaa tämä onnellinen tehtävä, koska se on kielletty minulta. Minä annan valtiosinettimen teille valtuudeksi; valitkaa itse se, joka toimittaa vahvistamisen sinetillä, ja käykää toimeen. Mutta joutukaa! Ennekun aurinko nousee ja laskee taas, tuokaa minulle hänen päänsä, että mun silmäni saavat siitä iloita."

"Niinkuin kuningas käsksee, niin pitää tapahtuman. Suvaitseeko teidän majesteettinne määrätä, että sinetin jätetään minulle, niin että minä voin välimmiten ryhtyä toimeen."

"Sinetin? Kuka muu pitää sinetintä kuin te?"

"Kuten teidän majesteettinne suvaitsee muistaa, otitte te sen multa kaksi päivää sitten, jolloin te sanoitte, ettei se tulisi enään käytäntöön, ennenkun teidän oma kuninkaallinen kätenne tulisi käyttämään sitä Norfolkkin herttuan tuomion alla."

"Niin, niin tein totta tosiaan. Muistan sen nyt... Mutta mihin minä sen panin?.. Mä olen hyvin heikko. Niin usein näinä päivinä mun muistini on tahtonut minut pettää — Se on merkillistä, merkillistä —"

Kuningas vaipui vaipumistaan epäselvään muminaan, ravistellen tuon tuostakin kehnoa, harmaata päätään ja kokien epätoivoisena muistaa mihin oli kätkenyt sinettimen. Viimein lordi Hertford polvistui ja tarjosi tiedoksi —

"Teidän majesteettinne, täällä on, jos saan olla niin rohkea ilmoittamaan, useampia, jotka minun kanssani muistavat, kuinka te jätitte valtakunnan sinettimen hänen korkeutensa Walesin prinssin käsiin säilytettäväksi siihen päivään, kun —"

"Totta, aivan totta!" keskeytti kuningas. "Noutakaa se! Joutukaa, aika rientää!"

Lordi Hertford lensi Tomin luo, mutta palasi ennen pitkää takaisin, huolestuneena ja tyhjin käsin. Hän kertoi matkansa tuloksen, lausuen —

"Se surettaa minua, herrani ja kuninkaani, tuodakseni niin huonoja ja epämiellyttäviä sanomia; mutta se on Jumalan tahto, että prinssin onneton tila vielä jatkuu, ja hän ei voi muistaa, että hän on vastaanottanut sinettimen. Niin tulini minä pikaisimmasti takaisin tätä asiaa ilmoittamaan, ajatellen, että se olisi kalliin ajan haaskaamista ja samalla vähäisestä arvosta, jos etsiskeltäisiin läpi tuon pitkän jonon huoneita ja saleja, jotka kuuluvat hänen kuninkaallisen korkeut —"

Huokaus kuninkaan suusta keskeytti my lordin tässä. Hetken perästä sanoi hänen majesteettinsa syvällä synkeydellä äänessään —

"Älkää kiusatko lapsi parkaa enää. Jumalan käsi makaa raskaana hänen päällensä, ja minun sydämmeni on sulava rakastavasta säälistä häntä kohtaan, ja minä suren, etten voi kantaa hänen taakkaansa omilla vanhoilla, kovasti painetuilla hartioillani ja siten saattaa hänelle rauhaa."

Hän sulki silmänsä, rupesi mumisemaan jotakin ja hiljeni pian. Hetken päästä avasi hän silmänsä jälleen ja tuijotti elottomasti ympärilleen, kunnes hänen silmäyksensä sattui polvistuvaan lordkansleriin. Paikalla hänen kasvojaan punasi vihan vimma —

"Mitä, oletteko täällä vielä? Jumalan kunnian kautta, jos ette heti tule selville tuon kavaltajan asiassa, on teidän hiippanne pian saava lepopäivän huomenna, kun puuttuu pää, jota voitaisiin sillä koristaa!"

Kansleri vapisi ja vastasi —

"Hyvä majesteetti, rukoilen armoa! Odotin vain sinetintä."

"Oletko sä menettänyt järkesi, mies? Pieni sinetin, jonka mä muinoin aina otin mukaani ulkomaille, on minun aarreatassani. Ja koska suuri valtakunnan sinetin on hukassa, eikö tämä kelpaa? Ootko sä menettänyt järkesi? Saat mennä! Ja kuule nyt: älä tule takaisin, ennenkun sulla on hänen päänsä mukana."

Kansleri parka oli nopsa poistumaan tästä vaarallisesta seurasta. Komitea ei liioin hukannut aikaansa, vaan antoi kuninkaallisen vahvistuksen tuon orjamaisen parlamentin työlle ja määräsi huomispäivän ensimmäisen Englannin päärin, tuon onnettoman Norfolkkin herttuan mestauspäiväksi.

YHDEKSÄS LUKU

Juhlakulku joella.

Kello yhdeksän illalla loisti laaja joenpuoleinen osa palatsista häikäisevästä valosta. Joki itse oli, niin kauvas kuin silmä kannatti City'in päin, niin tiheästi peitettynä soutuveneillä ja huvialuksilla, kaikki koristettuina värillisillä lyhdyillä ja aaltojen hiljaisesti tuudittamina, että joki oli hehkuvan, äärettömän puutarhan kaltainen, jonka kukkasia kesätuuli hiljaa liikutteli. Suuri terassi kivipenkereineen, joka johti alas jokeen ja oli kylliksi tilava saksalaisen ruhtinaskunnan koko armeijalle heilua, se kelpasi nähdä, rivineen kuninkaallisia partuskamiehiä loistavissa tamineissa ja joukkoineen kalliisti puettuja palvelijoita, jotka juoksivat ylös alas, edestakaisin valmistuksien hommissa.

Nyt annettiin eräs komento, ja heti katosi jokainen elävä sielu penkeriltä. Ilma kävi oikein raskaaksi odotuksen ja jännityksen hiljaisuudesta. Niin kauvas kuin silmä kantoi, saattoi nähdä ihmislaumojen nousevan veneissä, varjostavan silmiään lyhtyjen ja soihtujen valosta ja tarkkaavan palatsia.

Jono, jossa oli neljä- tai viisikymmentä huvialusta, laski ylöspäin rappusiin. Ne olit rikkaasti kullatut ja niiden korkeat keulat ja perät kaunistetut taiteellisilla veistoksilla. Muutamat näistä veneistä olit koristetut lipuilla ja viirikkeillä, toiset, kultakankailla ja verhoilla, joissa oli koruompeloituja vaakunakilpiä; toiset taasen silkkilipuilla, joissa oli lukemattomia pieniä kulkusia, jotka päästelivät hillittyjä säveliä iloisa sointoa joka kerta kun tuulenviimat välähtelivät lipuissa; toisilla, joilla oli vielä korkeampi vaatimus, ne kun kuuluivat aatelisille prinssin lähimmässä ympäristössä, oli laitansa ihailtavasti kaunistettu kilvillä, joissa vaakunat loistivat tuhansin sätein. Jokaista valtiovonetta hinasi tenderi. Paitsi soutajia oli joka tenderissä joukko aseenkantajia kiiltävissä kypärissä ja rintahaarniskoissa sekä soittokunta.

Odotetun juhlakulkueen etujoukko, komppania partuskamiehiä, ilmestyi nyt suurelle portille. "Ne olit puetut musta- ja ruskeajuomuisiin housuihin, samettilakkeihin, joiden sivuissa oli hopearuusuja, költereihin ruskeanpunaisesta ja sinisestä verasta, jotka oli koristettu sekä edestä että takaa kolmella kultaan kudotulla höyhenellä, prinssin vaakunalla. Heidän partuskasauvansa olit peitetyt tulipunaisella sametilla, kiinnitettynä kultanauloilla, sekä koristetut tupsuilla. Jakautuen oikealle ja vasemmalle, muodostivat he kaksi pitkää riviä, jotka ulottuivat palatsin portilta veden reunaan saakka. Paksun, raitaisen kankaan eli maton käärivät sitten auki ja asettivat alas näiden rivien väliin prinssin kulta- ja purppurapukuihin puetut palvelijat. Kun tämä oli tehty, kaikui sisältäpäin torvien alkusoitto. Vilkas vastine vyörähti soittokunnilta veden päällä, ja kaksi marsalkkaa, valkoiset airueensauvat kädessä, astui hitailla ja juhlallisilla askelilla portista. Heitä seurasi upseeri pitäen kansalaissauvaa, hänen perästään tuli toinen kantaen City'n miekkaa; sitten useampia virkamiehiä City'n suojeluskunnasta, täydessä paraatipuvussa ja kunniamerkeillä hihoissaan; sitten sukkarihman tähtikunnan marsalkka airuetakissaan; sitten useampia ritaria Bathin tähtikunnasta, jokaisella valkoinen nauha hihoissaan; sitten esquirit; sitten tuomarit tulipunaisissa puvuissaan ja lakeissaan; sitten Englannin lordkansleri tulipunaisessa kaapussaan, joka oli auki edestä ja reunustettu oravannahoilla; sitten lähetyskunta kaupunginvanhimmista punaisissa vaipoissaan; ja sitten päämiehet muutamista ammattikunnista, heidän juhlapuvuissaan. Nyt tuli kaksitoista Ranskan herraa loistavissa puvuissa, se on: valkoisissa, kullalla ripsoitetuissa damastiröijyissä, lyhyissä, punaisissa samettivaipoissa, jotka oli reunustettu orvokinvärillä taftisilkillä, ja lihankarvaisissa polvihousuissa; ja he astuivat rappusia alaspäin, he kuuluivat Ranskan lähettilään seurueeseen, ja heitä seurasi kaksitoista herraa Espanjan lähettilään saattojoukosta, puettuja mustaan samettiin ilman mitään muuta koristusta. Niiden perästä tuli useampia Englannin aatelmiehiä seurueineen."

Uusi torvien soitto kaikui sisältäpäin; ja prinssin eno, tuo sittemmin niin mahtava Sommerset'in herttua, astui portista ulos, puettuna "takkiin mustasta kullatusta kirjosilkistä ja vaippaan

tulipunaisesta satiinista, joka oli kullalla kirjaeltu ja hopeaisella verkolla päällystetty." Hän kääntyi takaisin, riisui höyhentöyhtöisen päähineensä, kumartui syvimmissä nöyryydessä ja alkoi astua taaksepäin, kallistuen kumarruksiin joka askeleelta. Taasen kaikui torvisoitto kaikumistaan ja sitten juhlallinen julistus: "Tie auki korkealle ja voimakkaalle lord Edward'ille, Wales'in prinssille!" Korkealle ilmaan linnan muureista lensi ylös pitkä jono punaisia tulen kieliä, ja tykit jyrisivät. Tuo sullottu maailma joella puhkesi valtavaan tuliaispuuhinaan, ja Tom Canty, tämän kaiken esine ja sankari, ilmestyi nähtäviin ja kumarsi kevyesti ruhtinaallista päätään.

Hän oli "loistavasti puettu jakkuun valkoisesta satiinista, joka oli varustettu etupuolella purppurisekaisesta hopeaharsosta, täytettynä jalokivillä ja reunustettuna kärpännahalla. Tämän päällä oli hänellä vaippa valkoisesta kullatusta kankaasta, varustettuna kolmisulkaisella höyhentöyhtöllä, reunustettuna sinisellä satiinilla, täytettynä helmillä ja kalleilla kivillä ja kiinnitettynä hohtokivisoljilla. Hänen kaulassaan riippui sukkarihman tähti ja useampain ulkomaisten ruhtinasten ritarikuntain merkkiä;" ja missä ikään valo sattui häneen, salamoivat hohtokivet lumoavalla loistolla. Oi Tom Canty, syntyneenä viheliäisessä hökkelissä, kasvatettuna Londonin katuojissa ja tottuneena repaleihin, likaan ja kurjuuteen, mikä näytelmä onkaan tämä!

KYMMENES LUKU

Prinssin vastukset.

Jätimme John Cantyn vetämään todellista prinssiä mukanaan Offal Courtiin. Meluisa ja riemukas joukko häntä seurasi kantapäissä. Ainoastaan yksi oli koko laumassa, joka uskalsi puolustavan sanan vanki paran hyväksi, ja hänestä ei kukaan huolinut: tuskimpa häntä kuulikaan kukaan; niin kova oli melu. Prinssi taisteli taistelemistaan vapautensa puolesta ja riehui kärsimäänsä kohtelua vastaan, kunnes John Canty menetti viimeisenkin malttinsa ja äkillisessä raivossa siemautti tammisen sauvansa prinssin pään yli. Pojan ainoa puolustaja sänttäsi esiin pidättämään miehen kättä, ja isku kohtasi hänen omaan ranteeseensa. Canty ärjäsi —

"Mitä sinun tähän tulee? Mitä? Tuossa saat vaivastasi"

Tammisauva sattui välittäjän päähän. Huokaus kuului, ja himmeä möhkäle vaipui maahan rahvaan jaloissa ja makasi seuraavassa hetkessä siinä yksinään pimeässä. – Joukko ahdisti ahdistamistaan eikä antanut tämän pienen välikohtauksen häiritä huviaan.

Kohta sen jälkeen oli prinssi John Cantyn asunnossa, ja sen ovi oli suljettu katselijoilta. Pullon suuhun pistetyn talikynttilän valossa koetti hän eroittaa rajapiirteet tuosta inhoittavasta luolasta ja asukkaista siinä. Kaksi likasta tyttöä ja eräs keski-ikäinen vaimo istuivat kyyristyneinä seinää vasten loukossa, näöltään eläimiä, jotka olit tottuneet raakaan kohteluun, ja odottaen ja peljäten sitä nytkin. Toisesta loukosta tirkisteli kuihtunut vanha noita-akka harmaissa siirohiuksissa ja pahanilkisillä silmillä. John Canty sanoi akalle —

"Ootahan! Tääll' on jotain hirveän hauskaa. Älähän nyt pilaa juttua, ennenkun oot saanut hauskuutes siitä; sitten voit koukistaa kourasi miten tahot. – Tuu tänne, klupu. Haastappas se hulluus vielä kerta, jollet oo sitä unohtanut. Sano nimes. Kuka oot sä?"

Tämä ajoi veren vielä kerran solvaistun prinssin poskille, ja hän heitti vakavan ja närkästyneen silmäyksen miehen kasvoihin, sanoen —

"Se on huonoa kasvatusta semmoisessa kuin sinä, että käsket minua puhumaan. Minä sanon sinulle nyt, kuten jo sanoin ennen, että olen Edward, Wales'in prinssi, enkä kukaan muu."

Tämä ihmeen rohkea vastaus naulasi noita-akan jalat lattiaan ja melkein sai hänet hengittämästä. Hän tuijotti prinssiin tylsällä hämmästyksellä, joka taas huvitti hänen renttumaista poikaansa siihen määrään, että tämä purskahti remuavaan nauruun. Mutta sitä vastoin oli vaikutus Tom Cantyn äitiin ja sisariin peräti toinen. Heidän pelkonsa ruumiillisesta räökkäyksestä väistyi kerrassaan toisenkaltaisen murheen tieltä. He juoksivat esiin, suru ja kauhu kasvoissaan, huudahtaen —

"Oi, Tom raukka, poika raukka!"

Äiti lensi polvilleen prinssin edessä, pani kätensä hänen hartioilleen ja katsoi kovasti surren hänen kasvoihinsa läpi nousevain kyyneleiden. Sanoi sitten —

"Voi, poikani raukka! Tuo höperö lukeminen on siis viimein tehnyt surullisen tehtävänsä ja vienyt jälkesi. Oi, miksi oot niin ykspäisesti puuttunut siihen, vaikka minä oon varoittanut sinua? Sinä oot murtanut äitisi sydämen."

Prinssi katsoi häntä kasvoihin ja sanoi lempeästi —

"Poikasi voi hyvin eikä ole menettänyt järkeänsä, hyvä vaimo. Älä ole milläsikään, saata minut palatsiin, jossa hän on, ja kuningas, mun isäni, antaa heti hänet takaisin sinulle."

"Kuningas, sun isäs! Oh, lapseni! Peruuta sanat, jotka voivat saattaa kuoleman sinulle ja häviön kaikille niille, jotka ovat sinua lähinnä. Ravista pois tämä hirveä uni. Hae muistiparkaas, joka on mennyt menoaan. Katso minuun. Enkö ole sun äitis, joka on sinut synnyttänyt ja rakastaa sinua?"

Prinssi ravisti päätänsä ja sanoi vastahakoisesti —

"Jumala tietää, etten mielelläni tahdo pahoittaa sun sydäntäsi, mutta minä en todellakaan ole nähnyt sinun kasvojasi ennen."

Vaimo vaipui alas istuvaan asemaan lattialle ja puhkesi, peittäen silmänsä käsillään, sydäntä särkeviin nyyhkytyksiin ja voitotuksiin.

"Antaa pelin jatkoa!" huusi Canty. "Mitä? Nan! – mitä? Hei! Onko teillä ihmistapoja, lutkat? Aiotteko te seisoa prinssin eessä? Alas polvilleenne, viheliäiset hylt, ja näyttäkää kunniaa hänelle!"

Hän remahti tämän sanottuaan uuteen romonauruun. Tytöt alkoivat arasti rukoilla veljensä puolesta, ja Nan sanoi —

"Anna hänen vain mennä maata, isä, lepo ja uni kyllä parantaa hänen mielivikansa. Anna hänen mennä, mä pyydän sinua."

"Tee se, isä, hän on väsyneempi kuin tavallista. Huomenna saa hän kyllä voimansa jälleen ja kerjääpi ahkerasti eikä palaa tyhjin käsin kotiin."

Tämä muistutus jäähdytti isän iloisuuden ja johti hänen ajatuksensa afääreihin. Hän kääntyi kiukuissaan prinssiin, sanoen —

"Huomenna täytyy meiän maksaa kaks pennies'tä tämän hökkelin omistajalle; kaks pennies'tä, kuulkaa, – kaikki nämä rahat puolvuoden hyyrystä, muuten saamme me mennä. Näytä nyt mit' oot saanut laiskalla kerjuullasi."

Prinssi sanoi —

"Älä solvaise minua likaisilla asioillasi. Sanon sinulle vielä, minä olen kuninkaan poika."

Aika läimäys Cantyn leveästä kämmenestä prinssin olkapäähän lennätti hänet horjuvana Cantyn emännän käsivarsiin, joka painoi häntä rintaansa vasten ja suojellen häntä omalla ruumiillaan, turvasi häntä iskuista ja mäiskähyksistä. Peljästyneet tytöt törmäsi lakaisin loukkoonsa, mutta isoäiti törmäsi toimellisesti esiin auttamaan poikaansa. Prinssi tempasi itsensä irti Cantyn emännästä, huudahtaen —

"Teidän ei tule kärsiä minun edestäni, hyvä rouva. Antaa näiden sikojen täyttää tahtonsa minuun yksinään."

Tämä puhe raivostutti siat siihen määrään, että he hukkaamatta aikaa kävit hänen kimppuunsa. Pitäen poikaa välissään pieksivät he häntä oikein perinpohjaisesti ja suomivat sitten tyttöjen ja heidän äitinsä selkänahkaa, nämä kun olit osoittaneet sääliä uhriin.

"Nukkumaan nyt kaikki tyyni", sanoi Canty. "Minä oon väsynyt tähän huvitukseen."

Kynttilä oli sammutettu ja perhekunta mennyt levolle. Niin pian kuin Canty herran ja hänen äitinsä kuorsaamiset osoittivat heidän nukkuvan, ryömivät nuoret tytöt sinne, missä prinssi makasi, ja peittivät hänet hellästi vilulta oljilla ja repaleilla; ja heidän äitinsä ryömi myöskin hänen tykönsä ja pyyhki hellästi hänen hiuksiansa ja itki häntä, kuiskaten kaiken aikaa katkonaisia lohdutuksen ja säälin sanoja hänen korvaansa. Äiti oli myöskin kätkenyt leipäpalasen hälle syödä, mutta pojan kärsimykset olit kokonaan vienyt hältä ruokahalun, – ainakin mitä tulee mustaan, mauttomaan kannikkaan. Ja prinssi oli liikutettu vaimon rohkeasta ja kallisarvoisesta puolustuksesta ja säälistä, ja hän kiitti vaimoa oikein hienoilla ja ruhtinaallisilla sanoilla ja käski hänen mennä nukkumaan ja unohtaa surunsa. Ja poika lisäsi, ettei kuningas, hänen isänsä, jättäisi vaimon uskollista hyvyyttä ja uhraavaisuutta palkitsematta. Tämä prinssin paluu "hulluuteensa" särki vaimon sydämmen taas, ja hän painoi poikaa painamistaan rintaansa vasten ja palasi sitten, uiden kyynelissään, jälleen vuoteellensa.

Vaimon siinä maatessa miettien ja murehtien, rupesi hänen mieleensä nousemaan semmoinen ajatus, että tässä kumminkin oli jotakin käsittämätöntä, tässä pojassa, jotakin, jota ei ollut Tom Cantyssa, hullussa tai terveessä. Hän ei voinut selittää sitä, hän ei voinut kertoa mitä se oli; mutta kuitenkin näkyi hänen terävä äidillinen vaistonsa tavanneen sen ja tajunneen sen. Mitäs, jos tämä poika todellakin, kun kaikki selveni, ei olisikaan hänen lapsensa? Voi, mitä hulluutta! Hän melkein hymyili aatokselleen, huolimatta huolistaan ja suruistaan. No ykskaikki, hän huomasi sen olevan aatoksen, joka ei tahtonut lähteä, vaan kummitteli hänessä kummittelemistaan. Se vainosi häntä, vaivasi häntä, se syöpyi häneen kiinni ja kieltäytyi menemästä tiehensä ja olemasta hänen tiedossaan. Viimein hän käsitti, ettei hän saisi mitään rauhaa ennenkuin oli keksinyt jonkun koetuksen, joka selvästi ja tarkasti todistaisi, oliko poika hänen lapsensa vai ei, ja sillä tavoin ajaisi nämä kiusaavat ja

kalvavat epäilykset hiiteen. No niin, tämä oli epäilemättä oikea tie tuosta hankaluudesta; senpätähden hän viipymättä rupesi panemaan sielunvoimansa liikkeelle keksiäksensä tuon koetuksen. Mutta sepä juuri oli helpompi yritellä kuin saada toimeen. Hänen ajatuksissaan pyöri ympäri toinen ehdotus toisensa perästä, mutta hän oli pakoitettu hylkäämään ne kaikki – ei mikään koetus ollut ehdottomasti varma, ehdottomasti täydellinen; ja mikään epätäydellinen taas ei voinut häntä tyydyttää. Silminnähtävästi hän oli kiduttanut päätänsä turhaan – näytti selvältä, että hänen täytyi jättää sikseen koko homma. Samalla kun tämä raskas ajatus kulki hänen mielensä läpi, kuuli hänen korvansa pojan säännöllisen hengityksen, ja hän tiesi siitä, että lapsi oli vaipunut uneen. Ja kun hän kuunteli sitä, keskeytti tasaisen hengityksen pelokas, säpsähtynyt huuto, jommoisen päästämme levotonta unta nähdessämme. Tämä satunnaisuus antoi hänelle aatoksen, joka oli samanarvoinen kuin hänen entiset vaivaloisesti keksityt koetuksensa yhteensä. Kerrassaan ryhtyi hän toimeen kuumeentapaisesti, mutta hiljaa, ja syytytti kynttilän, mumisten itsekseen: "Jos vain olisin nähnyt hänet *silloin*, olisin tietänyt! Siitä päivästä asti hänen pienuudessaan, kun ruuti poltti hänen kasvonsa, ei hän koskaan ole yhtäkkiä pelästynyt unestaan tai aatoksistaan, ilman että hän olisi pyyhkäissyt silmiään kädellensä, niinkuin hän teki sinä päivänä; eikä niinkuin muut olisi tehneet, kätensä sisäpuolella, vaan aina ulkopuolella – olen sen nähnyt sata kertaa, eikä koskaan ole asia muuttunut tai pettänyt. Niin, pian olen sen tietävä?"

Tällä aikaa hän oli hiipinyt nukkuvan pojan luo, varjostaen kynttilää kädellään. Hän kumarsihe varovaisesti hänen ylitsensä, tuskin hengittäen tukahutetussa kiihtymyksessään, ja yhtäkkiä antoi hän kynttilän valon loistaa pojan kasvoihin ja survasi rystöksillään lattiaan ihan hänen korvansa juurella. Nukkujan silmät aukesit seppo selälleen – mutta hän ei tehnyt mitään erityistä liikettä käsillään.

Vaimo raukka kävi melkein auttamattomasti yllätyksen ja surun valtaan, mutta hän koki kuitenkin peittää liiketuksensa ja saattaa poikaa jälleen nukuksiin. Sitten hän ryömi takaisin ja tuumasi surullisesti itsekseen koetuksensa onnettomasta tuloksesta. Hän koki uskotella, että hänen Tominsa mielenvika oli karkoittanut tuon tavallisen liikkeen, mutta eipä hän voinutkaan sitä tehdä? "Ei," sanoi vaimo, "hänen *kätensä* eivät ole tulleet hulluiksi; ne eivät niin vähässä ajassa ole voineet unohtaa niin syöpynyttä tapaa. Oi, tämä on mulle raskas päivä!"

Ja kuitenkin oli toivo nyt yhtä uppiniskainen kuin epäily oli ollut ennen; hän ei voinut millään mokomin hyväksyä koetuksen antamaa tuomiota. Hänen täytyi koettaa juttu uudestaan – sen pettäminen oli epäilemättä sattumus vain. Sentähden hän säikäytti poikasen unestaan vielä toisen ja kolmannen kerran, muutamilla väliajoilla – samoilla tuloksilla kuin ensi kerralla. Sitten hän laahusti vuoteellensa ja meni nukkumaan suruissa mielin, sanoen itsekseen: "Mutta minä en voi hänestä luopua – en, en voi, en voi – hän *on*, kun onkin, poikani."

Kun äiti parka oli lakannut häntä häiritsemästä, ja prinssin tuskat vähitellen olivat menettäneet kykynsä häntä kiusaamaan, ummisti painava väsymys viimeinkin hänen silmänsä, ja hän vaipui syvään ja virkistävään uneen. Tunti tunnilta kului, ja kuitenkin hän nukkui kuin kuollut. Sillä tavoin kului viisi tai kuusi tuntia. Sitten hänen horroksensa alkoi helpoittaa. Ja pian hän puoleksi nukkui, puoleksi oli valveilla. Hän mumisi —

"Sir William!"

Ja hetkisen perästä —

"Hoi, sir William Herbert! Tulkaa tänne ja kuulkaa, mikä merkillinen uni mitä koskaan – Sir William, ettekö kuule? Olin olevinani kerjäläinen! Hoi siellä! Vahtiväki! Sir William! Mitä! eikö ole täällä ainoaakaan kamariherraa palveluksessa? Odottakaa, kyllä saavat palkk – "

"Mikä sinua vaivaa?" kysyi kuiskaava ääni hänen lähellensä. "Ketä sinä kutsut?"

"Sir William Herbertiä. Ken sinä olet?"

"Minä? Kukapa minä olisin muu kuin sisares Nan? Voi, Tom, olin sen unohtanut! Sinä et ole viisas – poika raukka, sinä et ole viisas; oi, etten koskaan olis herännyt sitä tietämään taasen! Mutta, mä pyydän, pidä nyt suus, muuten lyövät he meidät kaikki kuoliaaks!"

Hämmästynyt prinssi nousi istumaan vuoteelleen, mutta tuntuva muisto kangistavasta löylytyksestä sai hänet palaamaan täydellisesti itseensä, ja hän vaipui takaisin mädänneille oljilleen, surkeasti voivottaen ja valittaen —

"Voi! Sehän ei siis ollutkaan mitään unta!"

Kerrassaan koko se raskas suru ja kurjuus, jonka sikeä uni oli karkoittanut hänen muististaan, palasi jälleen ja hän huomasi, ettei hän enään ollut mikään hemmoteltu prinssi palatsissa, johon kokonainen kansa ihaellen katsoi, vaan keppikerjäläinen, hyljätty, puettu rääsyihin, vankina luolassa eläimiä varten, ja samaa laatua kuin roistoväki ja varkaat.

Kesken surullisia ajatuksiaan alkoi hän kuulla meluavaa hoilottamista ja luikkaamista, luultavasti vain noin yhden tai parin talon takaa.

Seuraavassa silmänräpäyksessä äkkäsi hän muutamia kovia iskuja oveen.

John Canty lakkasi kuorsaamasta ja sanoi —

"Kuka siellä koputtaa? Mitä tahot?"

Ääni ulkoa vastasi —

"Tiiätkö, kenehen sun kalikkas kävi eilen?"

"En, en tiiä enkä huoli tietää."

"Kukaties on pian toinen ääni kellossa. Jos tahot niskas säilyvän, on pako ainoo keinos. Mies on tällä hetkellä sieluntoreissa. S' on pappi, isä Andrew!"

"Jumal' avita!" huusi Canty. Hän herätti perheensä ja komensi käheällä äänellä: "Ylös joka sorkka ja paetkaa – tai jääkää tänne kuolemaan!"

Tuskin viisi minuuttia siitä oli Cantyn koko perhe kunta kadulla ja pakosalla henkensä puolesta. John Canty piti prinssiä kiinni ranteesta ja kiirehti hänen kanssaan pois pimeää katua, antaen hänelle hiljaisella äänellä tämän varoituksen —

"Piä suus kiinni, sinä hullu narrinparta, äläkä haasta nimeäni. Minä otan kohta uuen, ettei lakikoirat saa vainua minusta. Suus kiinni, s' on sanottu!"

Muulle perheelle rähisi hän seuraavaa —

"Jos niin kävis, että me tullaan erotetuks, niin mennään jok'ainoa Londonin sillalle; niin pian kun joku on tullut viimeisen liinakauppiaan puotille sillalla, niin oottaa hän siinä kunnes kaikki muut saapuvat ja sitten paetaan me yhdessä Southwarkiin."

Tähän hetkeen tuli seura yhtäkkiä pimeältä kujakadulta valkeuteen, eikä ainoastaan valkeuteen, vaan keskelle väkijoukkoa, joka lauloi, tanssi ja riemuitsi, sullottuna yhteen joen partaalle. Siellä oli pitkä jono ilotulituksia, ulottuen niin kauvas kuin silmä kantoi, ylös- ja alaspäin Thames-jokea. Londonin silta oli ilovalauksessa, Southwarkin silta niinikään. Koko joki salamoï leimauksista ja loisti värillisestä tulesta; ja lakkaamattomat ilotulen paukaukset täytti pilvet epäselvällä seoksella lauhenevaa loistetta ja tiheällä sateella lumoavia säkeniä, jotka melkein tekivät päivän yöstä. Kaikkiialla nähtiin iloisia kemuilijoita; koko Londoni näkyi päässeen valloilleen.

John Canty lievensi sydämensä hirveällä kirouksella ja komensi paluumatkaan; uunia se oli liian myöhään. Hänet ja hänen seuransa nielasi mehiläisparvena hyöriävä ihmisjoukko, ja yhtäkkiä olit he erillensä toisistaan. Tuskin muistimme, että prinssi kuului Cantyn seurueeseen; hänestä piti Canty kuitenkin yhä kiinni. Prinssin sydän sykki nyt ankarasti pakenemisen toivosta. Eräs roteva lossimies, melkoisesti väkevien vallassa, tuli jokseenkin tuimasti tuupatuksi kylkeen, Cantyn yrittäessä kyntää itselleen tietä joukon läpi; mies pauskasi ison kouransa Cantyn olkapäähän, sanoen —

"No, mihin niin kiire, ukko kulta? Käytkö sinä täällä lempo sielussas ja lika mielessäs, kun kaikki rehelliset ihmiset pitävät juhlaa?"

"Minun asiani on omani, ne ei tule sinuun," vastasi Canty raa'asti; "ota pois kätes ja anna mun mennä."

"Jos oot sillä tuulella, niin *et pääse* ohi, ennenkus oot juonut Walesin prinssin maljan; tiedä se," sanoi lossimies ja salpasi päättävästi hältä tien.

"Anna sitten maljas tänne ja tee se pian, pian, pian!"

Toisia kemuilijoita oli sillaikaa yhtynyt heihin. He huusivat —

"Veljesmalja, veljesmalja! Anna sen oikean roiston juoda veljesmalja, muuten hän heitetään ruoaksi kaloille."

Niin tuotiin siis suunnattoman suuri veljesmalja. Lossimies tarttui kiinni toiseen sen korvaan ja nosti toisella kädellä kuviteltua servietin kaistaletta, tarjosi sen sitten sopivan ja vanhan järjestyksen mukaan Cantylle, jonka tuli tarttua toisella kädellään maljan vastakkaiseen korvaan ja toisella nostaa sen kantta, sillä tavoin noudattaen vanhaa tapaa. Tämä seikka jätti tietysti prinssin käden vapaaksi sillä hetkellä. Hän ei hukannut aikaa, vaan sukelsi, kun sukelsikin, ympäröivien säärien metsään ja katosi. Seuraavassa silmänräpäyksessä olisi ollut melkein yhtä vaikea häntä löytää tästä aaltoilevasta elämänmerestä, kuin jos sen laineet olisit olleet Atlantin ja prinssi hukkuva viiden pennin lantti.

Hyvin pian hän käsitti tämän seikan ja tarttui heti omiin asioihinsa, huolimatta enää mitään Tom Cantysta. Pian hän myöskin käsitti toisen seikan. Sen näet, että erästä valheellista Walesin prinssiä hänen sijassaan juhlittiin kaupungissa. Hän teki helposti sen johtopäätöksen, että köyhä poika Tom Canty oli tahallisesti käyttänyt ihmeteltävän edullista tilaisuutta hyväkseen ja tullut vallananastajaksi.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.